

Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2000/01:102)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar finansutskottet regeringens skrivelse 2000/01:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn där regeringen lämnar en översiktlig redovisning av ekonomin och verksamheten i kommuner och lands-ting.

Utskottet vill nu liksom tidigare år framhålla att den årliga skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn är ett viktigt inslag i återrapporteringen av resultatinformation till riksdagen. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen fortsätter sitt arbete med att utveckla uppföljningen av den kommunala sektorn. Utskottet ser positivt på det utvecklingsarbete som bedrivs och som kommer att underlätta jämförelser inte bara av kommunernas ekonomi utan även omfatta kvalitetsmått avseende den kommunala verksamheten.

I betänkandet behandlar utskottet fyra kommittémotioner som väckts med anledning av skrivelsen samt yrkanden från tre partimotioner som väckts med anledning av 2001 års ekonomiska vårproposition. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

I betänkandet finns 26 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden	8
1 Yrkanden som behandlas i anslutning till skrivelsen.....	8
1.1 Skrivelsen och uppföljningen av den kommunala sektorn.....	8
1.2 Kommunal ekonomi	9
1.3 Kommunernas självfinansiering	12
1.4 Statistik avseende vårdköer	13
1.5 Jämförelse mellan privat och offentlig vård	14
1.6 Skolan.....	14
1.7 Äldreomsorg	16
1.8 Integration.....	17
1.9 Försörjningsstöd	18
1.10 Skatteplanering i kommunerna	19
1.11 Jämförelser mellan kommuner.....	20
1.12 Kommunala tjänstepensioner.....	21
1.13 Kommunernas miljöarbete.....	22
2 Yrkanden som riksdagen tidigare behandlat under innevarande riksmöte.....	22
2.1 Kommunalt självstyre.....	23
2.2 Utjämningsystemet.....	24
2.3 Kommunkontosystemet	24
2.4 Hälso- och sjukvård	25
2.5 Handikappomsorg.....	25
2.6 Kommunal upphandling	26
2.7 Kommunala bostadsföretag	26
Reservationer.....	28
1. Kommunal ekonomi (punkt 2) (kd).....	28
2. Kommunal ekonomi (punkt 2) (c).....	29
3. Kommunal ekonomi (punkt 2, motiveringen) (m).....	29
4. Kommunernas självfinansiering (punkt 3) (kd).....	30
5. Kommunernas självfinansiering (punkt 3) (c).....	31
6. Statistik avseende vårdköer (punkt 4) (kd, fp).....	32
7. Jämförelse mellan privat och offentlig vård (punkt 5) (fp).....	32
8. Skolan (punkt 6) (m).....	33
9. Skolan (punkt 6) (c).....	33
10. Skolan (punkt 6) (fp)	34
11. Äldreomsorg (punkt 7) (m).....	34
12. Äldreomsorg (punkt 7) (fp)	35

13. Integration (punkt 8) (m).....	36
14. Skatteplanering i kommunerna (punkt 10) (m)	36
15. Skatteplanering i kommunerna (punkt 10) (fp)	37
16. Jämförelser mellan kommuner (punkt 11) (m).....	38
17. Kommunala tjänstepensioner (punkt 12) (m).....	38
18. Kommunernas miljöarbete (punkt 13) (fp).....	39
19. Kommunalt självstyre (punkt 14) (m, kd, c, fp)	40
20. Utjämningsystemet (punkt 15) (m).....	40
21. Kommunkontosystemet (punkt 16) (m, kd)	41
22. Hälso- och sjukvård (punkt 17) (m, kd, c, fp)	42
23. Handikappomsorg (punkt 18) (m).....	43
24. Handikappomsorg (punkt 18) (fp).....	44
25. Kommunal upphandling (punkt 19) (m, kd).....	45
26. Kommunala bostadsföretag (punkt 20) (m, kd, c, fp).....	46
Särskilt yttrande	47
Försörjningsstöd (punkt 9) (m).....	47
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag	48
Regeringens skrivelse.....	48
Följdmotioner.....	48
Motionsyrkanden med anledning av 2001 års ekonomiska vårproposition	50
2. Konstitutionsutskottets yttrande	52
3. Socialutskottets yttrande	59
4. Utbildningsutskottets yttrande.....	73

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Skrivelsen och uppföljningen av den kommunala sektorn

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2000/01:102 till handlingarna.

2. Kommunal ekonomi

Riksdagen avslår motionerna

2000/01:Fi19 av Agne Hansson m.fl. (c) yrkande 12,

2000/01:Fi35 av Per Landgren m.fl. (kd) yrkandena 1 och 6,

2000/01:Fi38 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) yrkande 3.

Reservation 1 (kd)

Reservation 2 (c)

Reservation 3 (m) - motiv.

3. Kommunernas självfinansiering

Riksdagen avslår motionerna

2000/01:Fi35 av Per Landgren m.fl. (kd) yrkande 4,

2000/01:Fi38 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) yrkande 1.

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (c)

4. Statistik avseende vårdköer

Riksdagen avslår motion

2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) yrkande 5.

Reservation 6 (kd, fp)

5. Jämförelse mellan privat och offentlig vård

Riksdagen avslår motion

2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) yrkande 6.

Reservation 7 (fp)

6. Skolan

Riksdagen avslår motionerna

2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 10,

2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) yrkandena 2–4,

2000/01:Fi38 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) yrkande 4.

Reservation 8 (m)

Reservation 9 (c)

Reservation 10 (fp)

7. Äldreomsorg

Riksdagen avslår motionerna

2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl (m) yrkande 8,

2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) yrkande 7.

Reservation 11 (m)

Reservation 12 (fp)

8. Integration

Riksdagen avslår motion

2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl (m) yrkande 11.

Reservation 13 (m)

9. Försörjningsstöd

Riksdagen avslår motion

2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) yrkande 9.

10. Skatteplanering i kommunerna

Riksdagen avslår motionerna

2000/01:Fi20 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 26,

2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl (m) yrkande 3,

2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) yrkande 1.

Reservation 14 (m)

Reservation 15 (fp)

11. Jämförelser mellan kommuner

Riksdagen avslår motion

2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl (m) yrkande 2.

Reservation 16 (m)

12. Kommunala tjänstepensioner

Riksdagen avslår motion

2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl (m) yrkande 4.

Reservation 17 (m)

13. Kommunernas miljöarbete

Riksdagen avslår motion

2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) yrkande 10.

Reservation 18 (fp)

14. Kommunalt självstyre

Riksdagen avslår motionerna

2000/01:Fi35 av Per Landgren m.fl. (kd) yrkandena 2, 3 och 9,

2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 1,

2000/01:Fi38 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) yrkande 2.

Reservation 19 (m, kd, c, fp)

15. Utjämningsystemet

Riksdagen avslår motionerna
2000/01:Fi17 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 17,
2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 5 och 6.

Reservation 20 (m)

16. Kommunkontosystemet

Riksdagen avslår motion
2000/01:Fi35 av Per Landgren m.fl. (kd) yrkande 7.

Reservation 21 (m, kd)

17. Hälso- och sjukvård

Riksdagen avslår motion
2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 7.

Reservation 22 (m, kd, c, fp)

18. Handikappomsorg

Riksdagen avslår motionerna
2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 9,
2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) yrkande 8.

Reservation 23 (m)

Reservation 24 (fp)

19. Kommunal upphandling

Riksdagen avslår motion
2000/01:Fi35 av Per Landgren m.fl. (kd) yrkandena 8 och 10.

Reservation 25 (m, kd)

20. Kommunala bostadsföretag

Riksdagen avslår motion
2000/01:Fi35 av Per Landgren m.fl. (kd) yrkande 5.

Reservation 26 (m, kd, c, fp)

Stockholm den 31 maj 2001

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Anna Åkerhielm (m), Carin Lundberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Yvonne Ruwaida (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Tommy Waidelich (s) och Lars Bäckström (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet

dels skrivelse 2000/01:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn,

dels de motioner som väckts med anledning av ärendet enligt förteckningen i *bilaga 1*,

dels de motionsyrkanden om kommunal ekonomi som väckts med anledning av proposition 2000/01:100 2001 års ekonomiska vårproposition enligt *bilaga 1*.

Motion 2000/01:Fi37 yrkande 11 har för beredning överlämnats till miljö- och jordbruksutskottet.

Yttranden från andra utskott

Yttranden över skrivelsen jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde har inkommit från

- konstitutionsutskottet (2000/01:KU16y),
- socialutskottet (2000/01:SoU5y),
- utbildningsutskottet (2000/01:UbU5y).

Yttrandena återfinns i *bilagorna 2–4*.

Socialförsäkringsutskottet har avstått från att yttra sig.

Utskottets överväganden

I betänkandet behandlas motioner som väckts med anledning av skrivelsen samt några yrkanden som väckts med anledning av 2001 års ekonomiska vårproposition. I avsnitt 1 behandlas i huvudsak sådana yrkanden som tar upp frågor som diskuteras i skrivelsen och inte har behandlats av riksdagen tidigare under innevarande riksmöte. Andra motionsyrkanden är identiska eller överensstämmer till stor del med yrkanden som behandlats tidigare under innevarande riksmöte. Dessa yrkanden behandlas kortfattat i avsnitt 2.

1 Yrkanden som behandlas i anslutning till skrivelsen

1.1 Skrivelsen och uppföljningen av den kommunala sektorn

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2000/01:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn till handlingarna.

Inledning

Riksdagen har vid flera tillfällen uttalat sig om betydelsen av en väl fungerande uppföljning av den kommunala sektorn. Regeringens årliga skrivelse, Utvecklingen inom den kommunala sektorn, utgör med sin övergripande redovisning av läget i kommunsektorn ett viktigt inslag i återrapporteringen av resultatinformation till riksdagen.

Under sommaren 2000 redovisades rapporten Snabbt och riktigt, utvalt och viktigt (Ds 2000:48). Rapporten var resultatet av ett projekt som startades i juni 1999 inom Finansdepartementet med uppgift att ta fram ett förslag till en kommunal databas med uppgifter som beskriver vad kommunerna gör, hur mycket det kostar, och vilka effekter verksamheten ger. Bakgrunden till uppdraget var att möjligheterna till en samlad uppföljning av kommunernas verksamhet behövde förbättras.

I rapporten (Ds 2000:48) presenterades ett förslag till vad en kommunal databas skulle kunna innehålla i ett första skede. Databasen föreslås innehålla knappt 200 olika nyckeltal och mått som beskriver följande verksamheter: förskola, grund- och gymnasieskola, skolbarnsomsorg, vuxenutbildning, individ- och familjeomsorg samt omsorg om äldre och funktionshindrade.

Varje verksamhet beskrivs med mått och nyckeltal om ekonomi, volymer och kvalitet.

I oktober 2000 beslutade regeringen att tillsätta en utredare (dir. 2000:69) för att med utgångspunkt i nämnda departementsskrivelse hantera den fortsatta utvecklingen av en kommunal databas samt vissa frågor som gäller tvärspektoriell uppföljning och utvärdering av kommunal verksamhet. Utredaren fick bl.a. i uppdrag att genomföra och utvärdera en utvidgad försöksverksamhet med en kommunal databas samt att i samverkan med statistikansvariga myndigheter definiera, utvärdera och vidareutveckla kvalitetsmått för berörda kommunala verksamheter. I uppdraget ingick även att genomföra en förstudie avseende den mjuk- och hårdvara som behövs för hantering av en kommunal databas. Arbetet är inriktat på att från och med år 2002 kunna presentera mått och nyckeltal i en kommunal databas. Enligt tilläggsdirektiv (dir. 2001:26) skall arbetet slutredovisas senast den 28 september 2001.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen fortsätter sitt arbete med att utveckla uppföljningen av den kommunala sektorn. Det är angeläget att förbättra möjligheterna att göra olika slags jämförelser mellan kommuner samt att de mått som tas fram är relevanta och håller hög kvalitet. Utvecklingsarbetet som bedrivs kommer att underlätta jämförelser inte bara av kommunernas ekonomi utan även omfatta kvalitetsmått avseende den kommunala verksamheten. Utskottet ser positivt på detta utvecklingsarbete.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

1.2 Kommunal ekonomi

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om att bl.a. på kort sikt höja statsbidragen, lagfästa finansieringsprincipen och utreda effekterna på den kommunala ekonomin av maxtaxan i barnomsorgen och förbehållsbelopp inom äldreomsorgen.

Jämför reservationerna 1 (kd), 2 (c) och 3 (m) - motiveringen.

Skrivelsen

Den djupa lågkonjunkturen i början av 1990-talet påverkade kommuner och landsting negativt. Detta aktualiserade bland annat frågan om ett krav på en ekonomi i balans i kommuner och landsting. Från och med år 2000 är kommuner och landsting enligt lag skyldiga att upprätta en budget i balans. Utifrån resultaträkningen kan balanskravet beskrivas så att årets resultat minus eventuella realisationsvinster skall vara positivt.

Skatteinkomsterna är kommunsektorns dominerande inkomstkälla. De senaste årens positiva sysselsättningsutveckling har inneburit att kommunernas skatteunderlag ökat relativt kraftigt. Successiva höjningar av statsbidragen under andra hälften av 90-talet har också bidragit till att förbättra kommunernas ekonomi. Den kommunala konsumtionen minskade i reala termer 1991–1996 men har därefter åter ökat.

Årets samlade resultat 2000 för kommunsektorn beräknas till 9,2 miljarder kronor, vilket är 6,4 miljarder kronor mer än 1999. Utan extraordinära poster beräknas resultatet till 5,3 miljarder kronor. Av landets 289 kommuner beräknas 177 kommuner redovisa ett positivt resultat eller nollresultat år 2000. Resultatet varierar dock kraftigt mellan olika kommuner. En analys av skillnaderna mellan kommungrupper visar att medelstora städer, förortskommuner och industrikommuner sammantaget redovisar ett positivt resultat 1999 till skillnad från andra kommungrupper som t.ex. storstäder, större städer, landsbygdskommuner och glesbygdskommuner. Av skrivelsen framgår också att det finns en tendens att kommuner med mindre befolkning har ett sämre resultat än större kommuner och en tendens att kommuner med högre skattesats har ett sämre resultat än kommuner med en lägre skattesats.

Det samlade resultatet för landstingen år 2000 beräknas till -3,9 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 1,5 miljarder kronor jämfört med 1999. Spridningen är stor mellan olika landsting. Sex landsting visar positivt resultat, men flera landsting visar fortfarande stora underskott.

I 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 2000/01:100) gör regeringen bedömningen att resultatutvecklingen för kommunsektorn som helhet bedöms ligga på en sådan nivå att flertalet kommuner och landsting bör klara balanskravet med de förutsättningar som antas för de närmaste åren. Regeringen påpekar att det finns en stor spridning i resultatet mellan enskilda kommuner och landsting och att det för vissa kommuner och landsting krävs besparingar om balanskravet skall klaras. För sektorn som helhet bedöms det finansiella utrymmet vara tillräckligt. Vissa kommuner och landsting kan komma att behöva ett särskilt stöd för att klara balanskravet och bibehålla en godtagbar servicenivå i verksamheterna. Medel bör därför finnas tillgängliga för ett sådant stöd.

Motionerna

I *motion Fi35* av Per Landgren m.fl. (kd) anförs att det är riktigt att stärka den kommunala självstyrelsen och förbättra planeringsförutsättningarna genom att på kort sikt öka de generella statsbidragen (yrkande 1). Bakgrunden är enligt motionärerna att saneringspolitiken har varit särskilt tung för kommunsektorn och att statliga reformer om ökat kommunalt ansvarstagande inte finansierats av staten enligt finansieringsprincipen.

Motionärerna anser att finansieringsprincipen behöver lagfästas och ges ett mer preciserat innehåll. Till detta behövs även en institutionalisering där regeringen och kommunsektorn, innan propositioner läggs på riksdagens

bord, i god tid och under rimliga arbetsförhållanden kommer överens om t.ex. finansiering och kostnadsberäkningar (yrkande 6).

I *motion Fi19* av Agne Hansson m.fl. (c) anføres att tillväxt och ökad sysselsättning är avgörande för att den kommunala ekonomin skall utvecklas positivt. Den viktigaste åtgärd som kan göras för att förbättra den kommunala ekonomin är därför att öka sysselsättningen. Motionärerna anser vidare att det är viktigare att göra kommunerna mindre beroende av statsbidrag genom att stärka kommunernas egen skattebas, än att öka statsbidragen. Motionärerna anser att ett utjämningsystem som skapar likvärdiga förutsättningar för alla kommuner att bedriva kommunal verksamhet är en viktig förutsättning för tillväxt och livskraft i hela landet. Det är viktigt att försvara de grundläggande principerna i skatteutjämningsystemet. Önskade effekter som följer av systemets nuvarande tekniska konstruktion får inte tillåtas att rubba grundvalarna för utjämningsystemet. Motionärernas syn på kommunernas ekonomi bör ges regeringen till känna (yrkande 12).

I *motion Fi38* av Rolf Kenneryd m.fl. (c) anføres att regeringens kompensation till kommunerna för kostnader för maxtaxan inom barnomsorgen inte innefattar effekten av en ökad efterfrågan och att samma sak säkert kommer att gälla även maxtaxan inom äldreomsorgen. Därmed, hävdar motionärerna, riskerar många kommuner att av politiska skäl acceptera en maxtaxa som kommer att urholka den kommunala ekonomin. Motionärerna anser därför att regeringen bör låta utreda effekterna på den kommunala ekonomin av en ökad efterfrågan innan maxtaxa i barnomsorg eller äldreboende genomförs (yrkande 3).

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet anför i sitt yttrande (SoU5y) att regeringen skriver i 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 100 s. 30–31) att den avser att föreslå att ett förbehållsbelopp införs i äldre- och handikappomsorgen. Kommunsektorn tillförs 650 miljoner kronor som kompensation för förbehållsbeloppet. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motion Fi38 (c) yrkande 3 (delvis).

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet anför i sitt yttrande (UbU5y) att riksdagen i november 2000 behandlade proposition 1999/2000:129 *Maxtaxa och allmän förskola* (bet. 2000/01:UbU5, rskr. 46). Maxtaxereformen, som genomförs den 1 januari 2002, är utformad som ett erbjudande till kommunerna, inte som ett påbud. Eftersom reformen ännu inte är genomförd är det för tidigt att konstatera vilken inverkan den får på efterfrågan på barnomsorg. Utbildningsutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motion Fi38 (c) yrkande 3.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet vill framhålla att den samhällsekonomiska utvecklingen under de senaste åren, med stark tillväxt och ökad sysselsättning, har inneburit att de

ekonomiska förutsättningarna för kommuner och landsting har förbättrats. Statsbidragen har successivt höjts sedan 1997. Åren 1999–2001 erhåller kommuner och landsting dessutom även tillskott genom att de 200 kronor alla inkomsttagare tidigare betalat i statlig inkomstskatt tillfaller kommuner och landsting. Tillsammans med det särskilda stöd som utgår till vissa kommuner och landsting har tillskotten till kommunsektorn sedan 1997 höjts med över 25 miljarder kronor. Även framgent fortsätter prioriteringen av den kommunala sektorn. Sammantaget höjs nivån på de årliga tillskotten till kommuner och landsting med ca 6,5 miljarder kronor mellan åren 2001 och 2004.

Beträffande finansieringsprincipen vill utskottet nämna att regeringen tillsammans med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att diskutera processfrågor avseende tillämpningen av den kommunala finansieringsprincipen.

Vad gäller effekterna på kommunernas ekonomi av maxtaxan inom barnomsorgen och förbehållsbelopp inom äldreomsorgen ställer sig finansutskottet bakom det som anförs i socialutskottets och utbildningsutskottets yttranden.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi 35 (kd) yrkandena 1 och 6, motion Fi19 (c) yrkande 12 samt Fi 38 (c) yrkande 3.

1.3 Kommunernas självfinansiering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag om att omvandla fastighets-skatten till en kommunal fastighetsavgift och ett förslag om en utredning för att förstärka kommunernas skattebas.

Jämför reservationerna 4 (kd) och 5 (c).

Motionerna

I *motion Fi35* av Per Landgren m.fl. (kd) anförs att den kommunala självstyrelsen så långt som möjligt skall kopplas till ett ekonomisk oberoende. Ett sätt att stärka oberoendet vore enligt motionärerna att låta kommunerna ta över fastighetsbeskattningen och omvandla den till en kommunal fastighetsanknuten avgift. Detta bör tillkännages för regeringen (yrkande 4).

Rolf Kenneryd m.fl. (c) anför i *motion Fi38* att det är viktigt att göra kommunerna mindre beroende av statsbidrag genom att stärka kommunernas egen skattebas. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda formerna för en förstärkt skattebas i landets kommuner (yrkande 1). En ökad egenfinansiering skulle ge kommuner och landsting bättre möjligheter att tillgodogöra sig vinsterna av tillväxt och ökad sysselsättning anför motionärerna.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet kan konstatera att den svenska kommunsektorn internationellt sett har en hög grad av självfinansiering. Av skrivelsen (sid. 31) framgår att skatteintäkterna under 1999 svarade för 58 % av kommunernas intäkter. Motsvarande siffra för landstingen var 66 %. De generella statsbidragen svarade för 13 % av kommunernas och 7 % av landstingens intäkter. Övriga intäkter för kommuner och landsting utgörs av taxor och avgifter, specialdestinerade statsbidrag m.m.

Beträffande att omvandla fastighetsskatten till en kommunal fastighetsavgift anförde finansutskottet vid behandlingen av motsvarande skrivelse förra året (bet. 1999/2000:FiU29 sid. 8) att utskottet inte kunde se några fördelar med en sådan förändring. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi35 (kd) yrkande 4 och Fi38 (c) yrkande 1.

1.4 Statistik avseende vårdköer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslaget om statistik över vårdköer.

Jämför reservation 6 (kd, fp).

Motionen

I *motion Fi37* av Karin Pilsäter och Staffan Werme (båda fp) anfördes att tillgänglig statistik från Landstingsförbundet över vårdköerna i Sverige visar såväl oacceptabla skillnader i kötid mellan landstingen som oacceptabelt långa kötider. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att en samlad statistik på området tas fram och redovisas så att det blir möjligt att bilda sig en uppfattning om problemens omfattning (yrkande 5).

Socialutskottets yttrande

Såvitt gäller statistik för vårdköer konstaterar socialutskottet i sitt yttrande (SoU5y) att Landstingsförbundet bedriver projektet Väntetider i vården och att projektet syftar till att utveckla ett nationellt system för uppföljning och analys av väntetider. Vidare, skriver socialutskottet, anför regeringen i 2001 års vårproposition (prop. 100, s. 123) att väntetiderna till vissa behandlingar i dag är oacceptabelt långa, vilket gör att det inte är möjligt att säga att hälso- och sjukvården har en acceptabel tillgänglighet. Landstingen tillförs därför ett resurstillskott om 1 250 miljoner kronor från den 1 januari 2002. Socialutskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ i frågan. Socialutskottet föreslår att finansutskottet avstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 5.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet ställer sig bakom det som socialutskottet anför i sitt yttrande och avstyrker därmed motion Fi37 (fp) yrkande 5.

1.5 Jämförelse mellan privat och offentlig vård

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om en kartläggning av jämförande resultat mellan olika vårdgivare.

Jämför reservation 7 (fp).

Motionen

I *motion Fi37* av Karin Pilsäter och Staffan Werme (båda fp) anføres att relationen mellan vård och omsorg på entreprenad, i helt privat regi eller i offentlig regi inte speglas i regeringens skrivelse. Motionärerna anser att en förnuftig diskussion om denna viktiga fråga inte kan äga rum utan sådana jämförelser. En kartläggning av jämförande resultat är därför absolut nödvändig för den politiska dialogen partier emellan. Detta bör tillkännages för regeringen (yrkande 6).

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet anför i sitt yttrande (SoU5y) att motionsyrkanden om privata vårdgivare nyligen behandlats och avstyrkts av utskottet i betänkande 2000/01:SoU10 (s. 42 och 44–45). Vidare behandlade och avstyrkte utskottet yrkanden om ökad mångfald av vårdgivare i betänkande 2000/01:SoU5 (s. 33–36). Socialutskottet, som inte ändrat uppfattning i dessa frågor, anser att finansutskottet bör avstyrka motion Fi37 (fp) yrkande 6.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet ställer sig bakom det som socialutskottet anför i sitt yttrande och avstyrker därmed motion Fi37 (fp) yrkande 6.

1.6 Skolan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fem motionsförslag om villkoren för och bidragen till friskolor, inrättandet av ett kvalitetsinstitut för skolan och skolans roll i folkhälsoarbetet.

Jämför reservationerna 8 (m), 9 (c) och 10 (fp).

Motionerna

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anförs att bidragen till fristående skolor har sjunkit från 47 700 kronor per elev 1998 till 46 000 kronor per elev under 1999, med motsvarande sjunkande procentsiffra i relation till de kommunala kostnaderna. Motionärerna anser att detta bör analyseras närmare av Skolverket (yrkande 10).

I *motion Fi37* av Karin Pilsäter och Staffan Werme (båda fp) anförs att godkända fristående skolor måste garanteras samma ekonomiska resurser som de kommunala skolorna. Kommunernas ersättning till de fristående grundskolorna minskade mellan 1998 och 1999 från 93 % av den kommunala kostnaden per elev till 86 %. En kommitté har nyligen föreslagit att fristående skolor skall få 5 % lägre ersättning än kommunala skolor. Motionärerna påpekar att en sådan minskning skapar ojämlika villkor för fristående och kommunala skolor och understryker att det är viktigt att de fristående skolorna inte diskrimineras (yrkande 2). Motionärerna anser också att en redovisning bör göras av hur det fria skolvalet fullföljs i praktiken (yrkande 3). Mot bakgrund av oroande exempel på att folkhälsan försämras på vissa områden efterlyser motionärerna också att skolans roll i folkhälsoarbetet snarast bör belysas (yrkande 4).

I *motion Fi38* av Rolf Kenneryd m.fl. (c) anförs att Centerpartiet presenterat ett alternativ till regeringens specialdestinerade resurser till skolan genom att öka de generella statsbidragen och inrätta ett kvalitetsinstitut där bl.a. Kommunförbundet bör vara huvudman. Motionärerna föreslår att regeringen bör inleda överläggningar med Kommunförbundet om hur en sådan satsning bör utformas med Centerpartiets förslag som grund (yrkande 4).

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet anför i sitt yttrande (UbU5y) att kommunernas skyldighet att ge bidrag till fristående skolor på grundskole- och gymnasieskolenivå har varit föremål för utredning i en statlig kommitté, den s.k. Fristkommittén (U 1997:10). Dess slutbetänkande lades fram i februari 2001 och befinner sig för närvarande under remissbehandling tillsammans med en PM från en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet. Enligt uppgift från departementet planeras en proposition bli framlagd i oktober 2001. Mot den bakgrunden anser utbildningsutskottet att riksdagen inte nu bör göra några ställningstaganden om bidragsgivningen till fristående skolor.

Beträffande Centerpartiets yrkande 4 i *motion Fi38*, om att staten måste eftersträva en överenskommelse med kommunerna om kvalitetsutveckling i skolan och inrättandet av ett kvalitetsinstitut, anför utbildningsutskottet att alla kommuner numera är ålagda av staten att årligen upprätta skriftliga kvalitetsredovisningar som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av skolplanen (SFS 1997:702). Skolverket följer upp hur kommunerna efterlever denna skyldighet och har påtalat brister under de första åren som skyldigheten funnits. Skollagskommittén, som skall slutredovisa sitt arbete i september 2001, har till uppdrag bl.a. att överväga hur skollagen bör utformas

för att tydliggöra det kommunala ansvaret för utbildningens kvalitet och likvärdighet (dir. 1999:15). Förslag om ett nationellt kvalitetsinstitut för skolan har avslagits av riksdagen flera gånger under senare år, senast hösten 2000 (bet. 2000/01:UbU1 s. 28 f.). Inga nya skäl framförs i den nu aktuella motionen. Utbildningsutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandet.

Utbildningsutskottet anför också att motioner om ett friskolesystem på vuxenutbildningsområdet diskuteras i utbildningsutskottets betänkande 2000/01:UbU15, som inom kort kommer att behandlas i kammaren.

Folkpartiet begär i *motion Fi37* ett tillkännagivande om skolan och folkhälsoarbetet (yrk. 4). Motionärerna frågar om läroplanerna i dag skapar ökade möjligheter för skolan att aktivt medverka i folkhälsoarbetet, eller om regleringen ökar risken för en statisk skola. De anser att skolan som en viktig faktor i folkhälsoarbetet snarast bör belysas.

Utbildningsutskottet anför att Nationella folkhälsokommittén i oktober 2000 lämnade sitt slutbetänkande *Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan* (SOU 2000:91). Skolans roll tas upp i betänkandet. Remissbehandlingen är nu avslutad och ärendet bereds i Regeringskansliet. Utbildningsutskottet anser att riksdagen inte bör föregripa regeringens ställningstagande och anser således att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet ställer sig bakom det som utbildningsutskottet anför i sitt yttrande och avstyrker därmed motion Fi36 (m) yrkande 10, motion Fi37 (fp) yrkandena 2–4 samt motion Fi38 (c) yrkande 4.

1.7 Äldreomsorg

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag om äldreomsorgens framtida finansiering. Utskottet avstyrker också ett motionsförslag om orättvisa skillnader mellan kommunernas avgifter för äldreomsorg, med hänvisning till regeringens nyligen framlagda förslag om ett förbehållsbelopp inom äldreomsorgen.

Jämför reservationerna 11 (m) och 12 (fp).

Motionerna

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anför att det på äldreomsorgens område finns ett stort behov av en förstärkt statlig tillsyn. Den uppgift som i dag faller på kommunerna – att övervaka sin egen verksamhet såväl som de privata entreprenörerna – fungerar enligt motionärerna uppenbarligen inte. I stället skall en fristående statlig myndighet träda in i kommunens ställe och ansvara för godkännande och kvalitet inom vård och omsorg. Den största

kvalitetsfaktorn och garantin för god vård är enligt motionärerna att man själv som äldre har rätt och möjlighet att välja vårdgivare. En äldrepeng är ett alternativ som ger den enskilde rätt att lösa sitt omsorgsbehov efter egna önskemål. Äldrepengen skall kunna användas för att betala äldreomsorg såväl i hemmet som på olika former av privata institutioner. Mot bakgrund av de stora kostnadsökningar som kan väntas av demografiska skäl menar motionärerna att finansieringen av äldreomsorgen i framtiden sannolikt måste bygga på en kombination av skattefinansiering och något slags individuellt utformad försäkring som ger de äldre stort inflytande. Regeringen bör skyndsamt tillsätta en utredning om äldreomsorgens framtida finansiering (yrkande 8).

I motion 2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (båda fp) framhålls att avgifterna för äldreomsorg skiljer upp till 132 000 kronor per år mellan olika kommuner och att flera kommuner dessutom begår rena lagbrott när de struntar i dagens socialtjänstlagstiftning om att garantera skälig standard åt äldre vars make/maka flyttar till särskilt boende. Motionärerna anser att det är skandalöst att regeringen ännu inte har presenterat något förslag för att komma till rätta med dessa orättvisor (yrkande 7).

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet anför i sitt yttrande (SoU5y) att motionsyrkanden gällande den framtida finansieringen av äldreomsorgen samt avgiftssättning inom äldreomsorgen nyligen har behandlats och avstyrkts i betänkande 2000/01:SoU9 (s. 11 och 25–26) (prot.nr 2000/01:70). Socialutskottet har inte ändrat inställning i dessa frågor. Vidare anføres i 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 100 s. 30–31) att regeringen avser att föreslå att ett förbehållsbelopp införs i äldre- och handikappomsorgen. Detta förbehållsbelopp kommer att vara den lägsta summa som pensionären skall ha kvar att leva på när äldreomsorgen är betald. Vidare framgår av samma proposition (s. 123) att kommunsektorn tillförs 650 miljoner kronor som kompensation för det föreslagna förbehållsbeloppet i äldre- och handikappomsorgen. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionerna Fi36 (m) yrkande 8 och Fi37 (fp) yrkande 7.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet gör inte några andra bedömningar än de som framförs i socialutskottets yttrande och avstyrker därmed motionerna Fi36 (m) yrkande 8 och Fi37 (fp) yrkande 7.

1.8 Integration

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag.

Jämför reservation 13 (m).

Motionen

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anføres att problemen med den negativa segregationen till stor del beror på bristande delaktighet och att lösningen inte är riktade bidrag till invandrartäta områden. För att lösa problemen är det i stället nödvändigt att dels bryta bidragsberoendet, dels skapa mer konkurrens, öppenhet och flexibilitet i samhällsekonomin, dels skapa förutsättningar för trygga liv i miljöer utan brottslighet och med fungerande sociala nätverk. Motionärerna framhåller att språket är en av hörnstenarna för samhällsaktivitet och sociala relationer och anser att ett checksystem bör införas i stället för dagens svenskundervisning för invandrare. Sverige måste bättre ta till vara kunskaper och utbildning som invandrade personer har med sig. Valfriheten måste öka i kombination med en resursöverföring direkt riktad mot utsatta grupper genom en individuell kompetensutvecklingspeng. Detta bör ges regeringen till känna (yrkande 11).

Finansutskottets ställningstagande

Introduktionsmålen för nyanlända invandrare är att de skall kunna skaffa sig en god grund för självförsörjning och det fortsatta livet i Sverige. Regeringen konstaterar i skrivelsen att kommunernas introduktionsverksamhet är otillräcklig när det gäller individualiserad introduktion och samverkan med andra aktörer. Regeringen skriver också att resultaten av de uppföljningar som gjorts tyder på att regeringens målsättning enligt propositionen Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik (1997/98:16) om större individualisering i introduktionen och en bättre samverkan mellan aktörerna, inte kan sägas vara uppfylld i en majoritet av kommunerna.

Regeringens skrivelse visar enligt utskottets mening att framsteg gjorts beträffande introduktionen av nyanlända men att situationen fortfarande är otillfredsställande. De cirka tre år som gått sedan riksdagen godkände målen för den nya integrationspolitiken är enligt finansutskottets uppfattning en för kort tid för att lösa problemen med integration av nyanlända. Politiken behöver längre tid för att ge fullt genomslag. Utskottet anser att det är mycket viktigt att regeringen noggrant följer utvecklingen och resultaten av det långsiktiga introduktionsarbetet och bevakar hur målen uppfylls.

Med det anförda avstyrker finansutskottet motion Fi36 (m) yrkande 11.

1.9 Försörjningsstöd

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag om socialbidragskostnader med hänvisning till att liknande förslag för närvarande bereds inom riksdagen.

Motionen

I *motion Fi37* av Karin Pilsäter och Staffan Werme (båda fp) anförs att det är staten som ansvarar för arbetsmarknadspolitiken men att kommunerna huvudsakligen är ansvariga för att skola och vuxenutbildning har den kvalitet som krävs för att människor skall ha en reell chans på arbetsmarknaden. Motionärerna anser att det måste vara ett gemensamt ansvar för stat och kommuner att få ut de personer som är långvarigt socialbidragsberoende ur fattigdomsfällan, och att det därför måste vara ett delat kostnadsansvar mellan staten och kommunerna. Motionärerna föreslår att ett underlag bör tas fram för bedömning av hur stor del av socialbidragskostnaderna som är direkt beroende av arbetslösheten (yrkande 9).

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet anför i sitt yttrande (SoU5y) att man för närvarande bereder proposition 2000/01:80 Ny socialtjänstlag m.m. samt cirka 130 motionsyrkanden, däribland motionsyrkanden om långvarigt bidragsberoende. Socialutskottet återkommer därför mycket snart med ställningstaganden till ett brett spektrum av frågor inom socialtjänstområdet och anser att denna behandling inte bör föregripas. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till motion Fi37 (fp) yrkande 9.

Finansutskottets ställningstagande

Socialutskottets betänkande 2000/01:SoU18 (prop. 2000/01:80 Ny socialtjänstlag) är justerat och kommer att behandlas i kammaren den 1 juni. I betänkandet avstyrks yrkanden om bl.a. långvarigt bidragsberoende. Finansutskottet konstaterar också att skrivelsen innehåller en relativt fyllig genomgång av frågor kring försörjningsstöd. Finansutskottet avstyrker därmed motion Fi37 (fp) yrkande 9.

1.10 Skatteplanering i kommunerna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motionsförslag om skatteplanering och kommunala företag.

Jämför reservationerna 14 (m) och 15 (fp).

Motionerna

I *motion Fi37* av Karin Pilsäter och Staffan Werme (båda fp) anförs att kommunala bolag används i skatteplaneringssyfte. Inom en kommunkoncern kan koncernbidrag mellan vinstgivande bolag och förlustbringande verksamheter kvittas. Därmed minskar också den skatt bolagen annars skulle ha behövt redovisa. Motionärerna anser att det bör göras en utredning av möjligheterna

att klara de kommunala uppgifterna utan kommunala aktiebolag. En sådan utredning bör även arbeta med frågan om andra associationsformer än aktiebolag kan vara lämpliga för att bedriva sådan kommunal verksamhet som exempelvis allmännyttiga bostadsföretag. Detta bör ges regeringen till känna (yrkande 1).

I *motion Fi20* av Lars Leijonborg m.fl. (fp) anförs att det inte bör finnas skatteincitament att bilda kommunala bolag och koncerner. Motionärerna anser att sådana vinster i princip bör neutraliseras genom statsbidraget till kommunerna och att riksdagen redan nu bör fatta beslut om ett provisoriskt system från kommande årsskifte. Motionärerna anser också att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag om ett permanent system (yrkande 26).

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anförs att den privaträttsliga aktiebolagsformen inte är lämplig för kommunal verksamhet, vilket illustreras av att en rad skattelvister pågår mellan kommuner och skatteförvaltningar. Motionärerna anser att situationen belyser bl.a. behovet av en tydligare lagstiftning beträffande kommunerna och kommunala företag. Detta bör ges regeringen till känna (yrkande 3).

Finansutskottets ställningstagande

Angående kommunernas val av organisationsform för sina olika verksamheter har finansutskottet tidigare uttalat (bet. 2000/01:FiU9) att man anser att kommuner och landsting inom ramen för nuvarande regelsystem skall ha frihet att organisera sin verksamhet efter de förutsättningar som råder. Utskottet anförde också att man ansåg att den nuvarande ordningen fungerade i allt väsentligt på ett tillfredsställande sätt. När det gäller de kommunala bolagens förhållande till skattelagstiftningen framhöll utskottet i betänkande 2000/01:FiU3 att kommunala bolag givetvis skall behandlas på samma sätt som privata bolag. Utskottet ser ingen anledning att nu ändra något av dessa ställningstaganden. Folkpartiet liberalerna framför ett förslag om att kommuner som gör skattevinster till följd av koncernbildningar skall bestraffas genom sänkta statsbidrag. Utskottet anser inte att det är lämpligt att bestraffa kommuner när deras skatt eventuellt påverkats av lagliga transaktioner.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi36 (m) yrkande 3, Fi37 (fp) yrkande 1 och Fi20 (fp) yrkande 26.

1.11 Jämförelser mellan kommuner

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag.

Jämför reservation 16 (m).

Motionen

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anförs att regeringens skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn uppvisar en tydlig tendens att under många avsnitt försöka försköna utvecklingen. Motionärerna anser att vissa av de statistiska uppgifter och beräkningar som redovisas genom sitt urval blir missvisande. För att ge riksdagen en mer heltäckande redovisning av uppnådda resultat anser motionärerna att skrivelsen kommande år bör redovisa vilka kommuner som uppnått de bästa resultaten inom olika verksamhetsområden. Motionärerna förutsätter att den kommunala databas som byggs upp kommer att kunna bidra med sådan information (yrkande 2).

Finansutskottets ställningstagande

Regeringen har beslutat om direktiv (dir. 2000:69) för fortsatt utveckling av en kommunal databas samt tvärsektoriell utvärdering av kommunal verksamhet. En särskild utredare har tillkallats för att genomföra och utvärdera en utvidgad försöksverksamhet. Av direktiven framgår att utredaren i samverkan med statistikansvariga myndigheter skall vidareutveckla de kvalitetsmått som det föregående projektet lämnade förslag på i sin rapport Utvalt och viktigt, snabbt och riktigt (Ds 2000:48). Utredaren skall också lämna förslag till ansvarsfördelning och arbetsorganisation bl.a. beträffande att i samarbete med kommuner och landsting stimulera kvalitetsjämförelser. Inriktningen på arbetet är att från och med 2002 kunna presentera mått och nyckeltal i en kommunal databas. Arbetet skall enligt tilläggsdirektiv (dir. 2001:26) slutredovisas senast den 28 september 2001.

Finansutskottet ser ingen anledning att göra något tillkännagivande i denna fråga och avstyrker motion Fi36 (m) yrkande 2.

1.12 Kommunala tjänstepensioner

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag.
Jämför reservation 17 (m).

Motionen

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) föreslås ett tillkännagivande om att kommande skrivelse om kommunerna även skall innehålla en redovisning avseende hur det privata sparandet i landet ökar på bekostnad av det kollektiva sparandet tack vare de kommunala tjänstepensioner som numera räknas till det privata sparandet (yrkande 4).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet konstaterar att skrivelsen innehåller en redovisning om pensioner och då även den individuella delen. Utskottet ser ingen anledning att särskilt begära ytterligare redovisning i denna del.

Finansutskottet avstyrker motion Fi36 (m) yrkande 4.

1.13 Kommunernas miljöarbete

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag.

Jämför reservation 18 (fp).

Motionen

I *motion Fi37* av Karin Pilsäter och Staffan Werme (båda fp) undrar motionärerna om de lokala investeringsprogrammen har inneburit ökad effektivitet i kommunernas miljöarbete. Motionärerna anser att det behövs en genomgripande genomlysning av hur kommunernas miljöarbete skall ske för att vara optimalt och om specialdestinerade bidrag är kvalitativt, ekonomiskt och verksamhetsmässigt effektiva eller inte. Det behövs en omfattande utvärdering av dessa frågor, anser motionärerna (yrkande 10).

Finansutskottets ställningstagande

I skrivelsen redogör regeringen för kommunernas miljöarbete. Där framhålls att kommunernas insatser verksamt bidrar till att förbättra miljötillståndet i landet och att detta sker dels genom lokalt miljöarbete, dels genom tillsyn och kontroll med stöd av bland annat miljöbalken. En utförlig beskrivning av arbetet med de lokala investeringsprogrammen och de resultat som uppnåtts ges i regeringens skrivelse Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (skr. 2000/01:38).

Finansutskottet ser det inte som angeläget att för närvarande begära en sådan utvärdering som motionärerna föreslår och avstyrker därmed motion Fi37 (fp) yrkande 10.

2 Yrkanden som riksdagen tidigare behandlat under innevarande riksmöte

Till skrivelse 2000/01:102 har det väckts ett antal motioner med yrkanden som är identiska eller i hög grad överensstämmer med yrkanden som riksdagen avstyrkt minst en gång under innevarande riksdagsår och där det inte tillkommit nya omständigheter som enligt utskottet ger anledning att ändra av riksdagen tidigare fattade beslut. Sådana yrkanden behandlas i detta avsnitt.

Flera av yrkandena har kommenterats i de yttranden som utskottet fått från konstitutionsutskottet, socialutskottet och utbildningsutskottet.

2.1 Kommunalt självstyre

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till att frågan nyligen behandlats av riksdagen avstyrker finansutskottet fem motionsyrkanden om förstärkt grundlagsskydd för den kommunala självstyrelsen m.m.

Jämför reservation 19 (m, kd, c, fp).

Motionerna

I *motion Fi35* av Per Landgren m.fl. (kd) anförs att kommunala rättigheter skall respekteras av staten. Motionärerna förespråkar en maktfördelning och uppgiftsfördelning enligt subsidiaritetsprincipen. Detta bör ges regeringen till känna (yrkande 3).

I motionen anförs vidare att riktade bidrag sätter självstyrelsen ur spel och missar därmed kommunernas olika behov och förutsättningar (yrkande 9).

I samma motion anförs att det behövs en utökad respekt från statsmaktens sida för kommunernas kompetensområde, vilket måste avspeglats i regeringsformens bestämmelser. Regeringsformen behöver tydliga och avgränsade bestämmelser om den kommunala beslutskompetensen. Detta bör ges regeringen till känna (yrkande 2).

I *motion Fi38* av Rolf Kenneryd m.fl. (c) anförs att det är orimligt att staten allt mer styr den kommunala och landstingskommunala verksamheten genom centrala direktiv. Regeringen bör därför återkomma med förslag till ändring av regeringsformen för att stärka det grundlagsfästa kommunala självstyret (yrkande 2).

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anförs att det framstår som alltmer angeläget att den kommunala självstyrelsen förstärks i grundlagen. Detta bör ges regeringen till känna (yrkande 1).

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med konstitutionsutskottet och utbildningsutskottet avstyrker finansutskottet motion Fi35 (kd) yrkande 9. I likhet med konstitutionsutskottet avstyrker finansutskottet motionerna Fi36 (m) yrkande 1, Fi35 (kd) yrkandena 2 och 3 samt Fi38 (c) yrkande 2.

2.2 Utjämningsystemet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om förändringar i utjämningsystemet och om avveckling av dagens system.
Jämför reservation 20 (m).

Motionerna

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) framhålls att det inomkommunala utjämningsystemet är skadligt för samhällsekonomin genom att det tar bort alla incitament för kommunerna att själva försöka påverka sin inkomstsituation genom att höja skattekraften. Detta bör ges regeringen till känna (yrkande 5).

Motionärerna anser att dagens utjämningsystem bör avskaffas per den 1 januari 2003. En utredning bör tillsättas med uppgift att skyndsamt presentera ett nytt bidragssystem för kommunsektorn (yrkande 6). I *motion Fi17* av Bo Lundgren m.fl. (m) framförs ett yrkande (17) med samma innebörd.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet behandlade dessa frågor senast hösten 2000 (bet. 2000/01:FiU3 s. 16 och 17). Utskottet ser ingen anledning att ändra uppfattning. Motion Fi36 (m) yrkandena 5 och 6 samt motion Fi17 (m) yrkande 17 avstyrks.

2.3 Kommunkontosystemet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag om att regeringen snarast skall verka för en förändring av EU:s momsregler.
Jämför reservation 21 (m, kd).

Motionen

I *motion Fi35* av Per Landgren m.fl. (kd) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen snarast skall verka för en ändring av EU:s momsregler (yrkande 7).

Finansutskottets ställningstagande

Frågan om en förändring av EG:s sjätte momsdirektiv behandlades under hösten 2000 i betänkande 2000/01:FiU3 (sid. 23). Utskottet ser ingen anledning att ändra sitt ställningstagande.

Mot denna bakgrund avstyrker finansutskottet motion Fi35 (kd) yrkande 7.

2.4 Hälsa- och sjukvård

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag om att införa en nationell vårdgaranti.

Jämför reservation 22 (m, kd, c, fp).

Motionen

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) föreslås att en nationell vårdgaranti som innebär att ingen skall behöva vänta längre än tre månader på operation eller behandling omedelbart införs (yrkande 7).

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med socialutskottet avstyrker finansutskottet motion Fi36 (m) yrkande 7.

2.5 Handikappomsorg

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsförslag om handikappolitikens inriktning.

Jämför reservationerna 23 (m) och 24 (fp).

Motionerna

I *motion Fi36* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anförs att schabloniseringen av assistansersättningen skall slopas och att reglerna kring ersättningen i princip skall återgå till vad som gällde före den 1 september 1997 samt att rätten till personlig assistans under skoltid och vid vistelse på dagcenter etc. skall återinföras. Motionärerna anser också att frågan om en mer flexibel utformning av rätten till personlig assistans skall utredas (yrkande 9).

I *motion Fi37* av Karin Pilsäter och Staffan Werme (båda fp) anförs att Folkpartiet förespråkar en omfattande tillgänglighetsreform. Motionärerna anser att ansvaret för att öka tillgängligheten i första hand skall ligga lokalt, på kommuner och andra lokala aktörer som till exempel privata fastighetsägare, och att plan- och bygglagen måste kompletteras med riktlinjer som tvingar fram rimliga anpassningsåtgärder för funktionshindrade (yrkande 8).

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med socialutskottet avstyrker finansutskottet motionerna Fi36 (m) yrkande 9 och Fi37 (fp) yrkande 8.

2.6 Kommunal upphandling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsförslag med hänvisning till att liknande förslag nyligen har behandlats av riksdagen. Jämför reservation 25 (m, kd).

Motionerna

I *motion Fi35* av Per Landgren m.fl. (kd) anförs att kommunalt och statligt ägande av företag bör avvecklas på marknader där privata företag redan konkurrerar, eller skulle kunna konkurrera, och där inte sociala eller hälsomässiga restriktioner motiverar ett offentligt ägande (yrkande 8).

I samma motion anförs att förändringar av regelverk och lagstiftning måste genomföras när det gäller offentlig upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster som ingår i EG-direktivens s.k. B-tjänster (yrkande 10).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet behandlade yrkanden om konkurrensutsättning av kommunal verksamhet i betänkande 2000/01:FiU3, vilket godkändes av riksdagen, och avstyrkte då liknande yrkanden. Utskottet tog också upp frågan om s.k. B-tjänster i betänkande 2000/01:FiU8 och avstyrkte då liknande yrkanden. Finansutskottet ställer sig bakom de bedömningar som gjorts av social- respektive utbildningsutskottet i deras yttranden och avstyrker motion Fi35 (kd) yrkandena 8 och 10.

2.7 Kommunala bostadsföretag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag om att kommunala utförsäljningar av bostadsbolag inte bör motverkas från statligt håll. Jämför reservation 26 (m, kd, c, fp).

Motionen

I *motion Fi35* av Per Landgren m.fl. (kd) anförs att kommunala utförsäljningar av bostadsbolag inte bör motverkas från statligt håll och att utförsäljningsstoppet som regeringen infört snarast bör avskaffas (yrkande 5).

Finansutskottets ställningstagande

Liknande yrkanden väcktes även i samband med behandlingen av motsvarande skrivelse förra året.

Sanktionerna trädde i kraft i juni 1999 och tillämpas på avyttringar och beslut om likvidation till och med den 31 mars 2002 samt på utdelningar och

ägartillskott till och med den 30 juni 2003. Lagförslaget behandlades av bostadsutskottet. Konstitutionsutskottet, finansutskottet samt Lagrådet yttrade sig över lagförslaget. Utskotten tillstyrkte den nu gällande regleringen (bet. 1998/99:BoU11, rskr. 251). I samband med att giltighetstiden för lagen förlängdes avstyrkte bostadsutskottet ett liknande yrkande (2000/01:BoU10).

Finansutskottet avstyrker motion Fi35 (kd) yrkande 5.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Kommunal ekonomi (punkt 2) (kd)

av Mats Odell och Per Landgren (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi35 (kd) yrkandena 1 och 6 och avslår motionerna 2000/01:Fi19 (c) yrkande 12 och 2000/01:Fi38 (c) yrkande 3.

Ställningstagande

Den ekonomiska saneringspolitiken under 1990-talet var särskilt tung för kommunsektorn. Vi kan konstatera att den socialdemokratiska regeringen, under senare delen av 1990-talet när saneringspolitiken bedrevs, använde kommunsektorn som budgetregulator. De allmänna egenavgifterna ökade successivt sedan 1995 vilket minskade kommunsektorns skatteintäkter med drygt 18 miljarder, eftersom egenavgifterna är avdragsgilla. Statsbidragen urholkades åren 1993–1996 eftersom de var nominellt oförändrade, samtidigt som de ökade kommunala skatteintäkterna användes till att täcka underskott, löneökningar och prisökningar. Till detta kom statliga reformer som innebar ökat kommunalt ansvarstagande, men som inte finansierades enligt finansieringsprincipen. Kommuner och landsting mötte således långt större besparingskrav än vad som skulle ha blivit följderna enbart av den svaga utvecklingen av deras egna skatteintäkter.

Mot bakgrund av dessa erfarenheter anser vi att det är riktigt att stärka den kommunala självstyrelsen och förbättra planeringsförutsättningarna genom att på kort sikt öka de generella statsbidragen och på lång sikt öka den kommunala sektorns möjlighet till självfinansiering.

Vi menar också att finansieringsprincipen behöver lagfästas och ges ett mer preciserat innehåll. Till detta behövs även en institutionalisering, där regeringen och kommunsektorn innan propositioner läggs på riksdagens bord i god tid och under rimliga arbetsförhållanden kommer överens om t.ex. finansiering och kostnadsberäkningar. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motion Fi35 (kd) yrkandena 1 och 6 och avstyrker motionerna Fi19 (c) yrkande 12 och Fi38 (c) yrkande 3.

2. Kommunal ekonomi (punkt 2) (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Fi19 (c) yrkande 12 och 2000/01:Fi38 (c) yrkande 3 och avslår motion 2000/01:Fi35 (kd) yrkandena 1 och 6.

Ställningstagande

Jag anser att tillväxt och ökad sysselsättning är avgörande för den kommunala ekonomins utveckling. Den viktigaste åtgärden för att förbättra den kommunala ekonomin är därför att öka sysselsättningen. Jag anser också att det är viktigare att göra kommunerna mindre beroende av statsbidrag genom att stärka kommunernas egen skattebas, än att öka statsbidragen.

Ett utjämningsystem som skapar likvärdiga förutsättningar för alla kommuner att bedriva kommunal verksamhet är enligt min mening en viktig förutsättning för tillväxt och livskraft i hela landet. Det är därför nödvändigt att försvara de grundläggande principerna i skatteutjämningsystemet. Önskade effekter som följer av systemets nuvarande tekniska konstruktion får inte tillåtas rubba grundvalarna för utjämningsystemet.

I enlighet med finansieringsprincipen säger sig regeringen kompensera kommuner för maxtaxan inom barnomsorgen och kommer säkert att göra likadant när det gäller den föreslagna maxtaxan inom äldreomsorgen. Däremot innefattar denna kompensation inte effekten av en ökad efterfrågan på barnomsorg och äldreboende. Jag och Centerpartiet befarar att många kommuner kommer att acceptera en maxtaxa som, likt en gökunge, kommer att urholka den kommunala ekonomin och tvinga fram omfördelningar som de lokalt förtroendevalda inte råder över. Innan maxtaxa i barnomsorg eller äldreboende genomförs bör därför regeringen låta utreda effekterna på den kommunala ekonomin av en ökad efterfrågan. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att jag tillstyrker motionerna Fi19 (c) yrkande 12 och Fi38 (c) yrkande 3 och avstyrker motion Fi35 (kd) yrkandena 1 och 6.

3. Kommunal ekonomi (punkt 2, motiveringen) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Ställningstagande

Vi anser att kommunerna skall koncentrera sig på de angelägna gemensamma åtaganden som är kommunernas kärnuppgifter. Det är viktigt att dessa sköts på ett så bra sätt att de stora resurser som används i kommun och landsting

ger önskat resultat. När kommuner och landsting går utöver sina kärnuppgifter har detta en rad negativa verkningar för medborgarna. Dels undertrycks privata initiativ och företagande inom tjänstesektorn genom en osund konkurrens, dels försämras som regel servicen inom kärnuppgifterna till följd av splittringen av resurser. Kommunsektorns samlade utgifter beräknas år 2002 motsvara ca 23 % av Sveriges BNP, en internationellt unikt hög siffra. Genom de förslag om en allmän hälsoförsäkring och en nationell skolpeng som vi tidigare väckt ges kommunerna en möjlighet att koncentrera sin verksamhet på grundläggande kommunala uppgifter.

Vår grundsyn är att de uppgifter som skall åligga kommuner i det framtida välfärdssamhället skall skötas inom ramen för den kommunala självstyrelsen. Den kommunala kompetensen måste vara tydligt avgränsad så att individers rätt skyddas och så att bra förutsättningar ges för utveckling av gemenskaper och det civila samhället. En mer distinkt rollfördelning ger också förutsättningar för den privata tjänstesektorn att växa och skapa nya jobb vilket säkerställer en bättre valfrihet för medborgarna.

Skatteintäkterna är grunden för den kommunala ekonomin och dess tillväxt. Det bästa sättet att stärka kommunernas ekonomi och skapa utrymme för god service och lägre skatter är därför att ha en god tillväxt som ger fler skattebetalare. Regeringen för sina resonemang som om justeringar av statsbidragsnivån är av största betydelse för kommunernas framtid. Vi anser att detta i grunden är fel. Kommunernas ekonomiska utrymme bestäms till helt övervägande del av tillväxten av den kommunala skattebasen, dvs. främst sysselsättningsgraden.

Vi anser också att det är mycket viktigt att den enskilda kommunen själv får bära frukten av en framgångsrik politik. Det ger kommunen ett incitament som borde vara självklart, och det ger en signal att tillväxt belönas var den än förekommer i vårt land. Ett sådant system låter sig väl förenas med ett i grunden väl fungerande statsbidragssystem till de kommuner och landsting som har en otillräcklig skattekraft för att fullgöra sina uppgifter.

Med det anförda avstyrker vi motionerna Fi19 (c) yrkande 12, Fi35 (kd) yrkandena 1 och 6 samt Fi38 (c) yrkande 3.

4. Kommunernas självfinansiering (punkt 3) (kd)

av Mats Odell och Per Landgren (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi35 (kd) yrkande 4 och avslår motion 2000/01:Fi38 (c) yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt vår mening skall självstyrelsen så långt möjligt kopplas till ett ekonomiskt oberoende. Detta kan ske genom att staten vid skattelindring i större utsträckning tillämpar skattereduktion i stället för avdrag från den beskattningsbara inkomsten. Därmed reduceras statens skatteintäkter och inte kommunsektorns, och en större andel av kommunsektorns finansiering kopplas till den ekonomiska utvecklingen.

Ytterligare ett sätt att stärka kommunsektorns självförsörjning vore att låta kommunerna genom en skatteväxling ta över fastighetsbeskattningen och omvandla den till en kommunal fastighetsanknuten avgift. Detta skulle ge kommunerna en stabil avgiftsbas, som garanterar fastighetsägarna samhällstjänster i form av gatuunderhåll, brandförsvar och annan service. Detta skulle ansvarsfullt omvandla en illegitim statlig löpande fastighetsbeskattning på en fiktiv inkomst till en kommunal avgift på långt lägre nivå för fastighetsrelaterad service. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motion Fi35 (kd) yrkande 4 och avstyrker motion Fi38 (c) yrkande 1.

5. Kommunernas självfinansiering (punkt 3) (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi38 (c) yrkande 1 och avslår motion 2000/01:Fi35 (kd) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser det viktigt att göra kommunerna mindre beroende av statsbidrag genom att stärka kommunernas egen skattebas. Centerpartiets förslag att slopa grundavdraget och ersätta det med en statlig skatterabatt bidrar på ett tydligt sätt till att öka kommunsektorns egenfinansiering. Detta är positivt i och med att kommuner och landsting blir mer självständiga. De får behålla en större del av sitt skatteunderlag i stället för att förlita sig på att bli kompenserade av statsbidrag.

Centerpartiets förslag om en skatterabatt ligger väl i linje med vad kommunförbundets skattebasberedning föreslog. Jag anser att regeringen bör låta utreda formerna för en förstärkt skattebas i landets kommuner för att öka egenfinansieringen, och därmed kommuners och landstings möjligheter att tillgodogöra sig vinsterna av tillväxt och ökad sysselsättning. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att jag tillstyrker motion Fi38 (c) yrkande 1 och avstyrker motion Fi35 (kd) yrkande 4.

6. Statistik avseende vårdköer (punkt 4) (kd, fp)

av Mats Odell (kd), Per Landgren (kd) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi vill påtala att tillgänglig statistik från Landstingsförbundet över vårdköerna i Sverige visar på oacceptabla skillnader i kötid mellan landstingen och också på oacceptabelt långa kötider. För att kunna få en uppfattning om problemens omfattning behöver en samlad statistik på området tas fram och redovisas.

Det vi här har framfört bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär att vi delvis tillstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 5.

7. Jämförelse mellan privat och offentlig vård (punkt 5) (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning är det märkligt att en av politikens mest aktuella frågor på området, nämligen relationen mellan vård och omsorg som drivs på entreprenad, helt i privat regi eller helt i offentlig regi inte speglas i den ekonomiska och kvalitativa analysen i regeringens skrivelse. Varken text, siffror eller tabeller ger underlag för jämförelser mellan ekonomiska resultat och kvalitet i vård och omsorg när det gäller de olika driftsformerna. En förnuftig diskussion om denna viktiga fråga kan inte äga rum i avsaknad av sådana jämförelser. En tydlig kartläggning av jämförande resultat är därför angelägen. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att jag tillstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 6.

8. Skolan (punkt 6) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 10 och avslår motionerna 2000/01:Fi37 (fp) yrkandena 2–4 och 2000/01:Fi38 (c) yrkande 4.

Ställningstagande

De siffror som redovisas i regeringens skrivelse när det gäller kommunernas bidragsgivning till fristående skolor antyder att många kommuner har en alltför njuugg inställning till friskolorna och missgynnar dem i bidragsgivningen. Vi moderater i utskottet anser därför att materialet bör analyseras närmare av Skolverket.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motion Fi36 (m) yrkande 10 och avstyrker motionerna Fi37 (fp) yrkandena 2–4 och Fi38 (c) yrkande 4.

9. Skolan (punkt 6) (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi38 (c) yrkande 4 och avslår motionerna 2000/01:Fi36 (m) yrkande 10 och 2000/01:Fi37 (fp) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Centerpartiet har med anledning av regeringens vårbudget presenterat ett alternativ till regeringens specialdestinerade resurser till skolan (mot. 2000/01:Fi19). I det förslaget ingår bl.a. inrättande av ett kvalitetsinstitut där bl.a. Kommunförbundet bör vara huvudman. För att förverkliga detta måste staten eftersträva en överenskommelse med kommunerna om kvalitetsutveckling i skolan, där bl.a. inrättande av ett kvalitetsinstitut ingår. Regeringen bör inleda överläggningar med Kommunförbundet om detta.

Det jag här har anført bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Jag tillstyrker därmed motion Fi38 (c) yrkande 4 samt avstyrker motionerna Fi36 (m) yrkande 10 och Fi37 (fp) yrkandena 2–4.

10. Skolan (punkt 6) (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkandena 2–4 och avslår motionerna 2000/01:Fi36 (m) yrkande 10 och 2000/01:Fi38 (c) yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt min mening bör riksdagen ta avstånd från förslaget från en kommitté att fristående skolor skall kunna få 5 % lägre ersättning än kommunala skolor. Om det förslaget skulle realiseras skapar man ojämlika villkor, som diskriminerar friskolorna och drabbar deras elever. Fritt skolval, även mellan kommunala skolor, är en kvalitetsfråga. En redovisning av hur det fria skolvalet i praktiken fullföljs bör göras.

Inom Folkpartiet är vi övertygade om att bildning och utbildning skapar förutsättningar för god hälsa. Skolans roll i folkhälsoarbetet är mångfasetterad. Dels har skolan ett direkt krav på sig att uppfylla läroplanens bestämmelser om idrottsämnet, dels skapar skolan genom sitt bildningsideal förutsättningar för att ge vuxna människor möjlighet att själva bestämma över sin hälsa. Frågan är hur läroplanerna i dag påverkar skolans möjligheter att aktivt medverka i folkhälsoarbetet – om de skapar ökade möjligheter eller om regleringen ökar risken för en statisk skola. Skolans roll som viktig faktor i folkhälsoarbetet bör snarast belysas.

Det jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Jag tillstyrker därmed motion Fi37 (fp) yrkandena 2–4, och avstyrker motionerna Fi36 (m) yrkande 10 samt Fi38 (c) yrkande 4.

11. Äldreomsorg (punkt 7) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 8 och avslår motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att det på äldreomsorgens område finns ett stort behov av en förstärkt statlig tillsyn. Den uppgift som i dag faller på kommunerna – att övervaka sin egen verksamhet såväl som de privata entreprenörerna – fungerar

uppenbarligen inte. I stället bör en fristående statlig myndighet träda in i kommunens ställe och ansvara för godkännande och kvalitet inom vård och omsorg. I det sammanhanget bör en sammanslagning av Socialstyrelsens och länsstyrelsernas tillsynsdelar övervägas.

Även med en väl fungerande tillsyn är den största kvalitetsfaktorn och garantin för god vård ändå den som innebär att man själv som äldre har rätt och möjlighet att välja vårdgivare och att också kunna välja bort den vård man inte är nöjd med. Enligt vår uppfattning är en äldrepeng ett alternativ som ger den enskilde rätt att lösa sitt omsorgsbehov efter egna önskemål. Den enskilde får då som ett alternativ till den kommunala omvårdnad han/hon har rätt till enligt socialtjänstlagen disponera en peng vars storlek bestäms av omsorgsbehovet. Äldrepenge skall kunna användas för att betala äldreomsorg såväl i hemmet som på olika former av privata institutioner. Den kommunalt ordnade äldreomsorgen kan naturligtvis som i dagsläget drivas såväl i offentlig som i privat regi. Därmed garanteras både valfrihet, mångfald och kvalitet.

Det vi har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Vi tillstyrker därmed motion Fi36 (m) yrkande 8 och avstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 7.

12. Äldreomsorg (punkt 7) (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 7 och avslår motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 8.

Ställningstagande

I utredningen Bo tryggt–Betala rätt (SOU 1999:33) föreslås bland annat en s.k. maxtaxa i äldreomsorgen samt ett lagstadgat förbehållsbelopp för den enskilde. Socialstyrelsens granskning av avgifterna för service, omsorg och boende i kommunerna (Äldreuppdraget 2000:1 Taxor och avgifter för vård och omsorg) visar att avgifterna för äldrevård skiljer upp till 132 000 kr per år mellan olika kommuner. Därutöver begår flera kommuner rena lagbrott när de struntar i dagens socialtjänstlagstiftning om att garantera skälig standard åt äldre vars make/maka flyttar till särskilt boende. Förslag som åtgärdar detta bör snarast läggas fram. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att jag tillstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 7 och avstyrker motion Fi36 (m) yrkande 8.

13. Integration (punkt 8) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser att den negativa segregation som präglar framför allt storstäderna är allvarlig. Det handlar om en sammanfallande ekonomisk, social, demografisk och etnisk segregation. Problemen med den negativa segregationen beror till stor del på bristande delaktighet. Genom att behövas, att ha möjlighet att arbeta, starta och driva företag och ta ansvar för sig och sin familj, är det också möjligt att känna samhällsdelaktighet. Om ambitionen är att åstadkomma verklig solidaritet bör också de som har det sämst ställt ges möjligheten att åter ta makten över sina liv. Om vi låter alla människor som kan och vill arbeta få möjligheter till en egen försörjning, kommer vi också att ha betydligt större förutsättningar att visa stor solidaritet med de människor som av olika skäl misslyckas. Endast genom en god tillväxt där fler har jobb och kan försörja sig kan samhället ta ett riktigt solidariskt ansvar. Vi anser att dessa riktlinjer måste präglå åtgärder som syftar till att lösa problemen för nyanlända invandrare. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motion Fi36 (m) yrkande 11.

14. Skatteplanering i kommunerna (punkt 10) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen helt motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 3 och delvis motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 1 samt avslår motion 2000/01:Fi20 (fp) yrkande 26.

Ställningstagande

Vi anser att den privaträttsliga aktiebolagsformen ur olika synpunkter inte är lämplig för kommunal verksamhet. Ett belysande exempel på detta är att kommuner och kommunala företag på många håll bedriver en avancerad skatteplanering. En rad skattetvister mellan kommuner och skatteförvaltning-

ar pågår mot den bakgrunden. Situationen belyser bl.a. behovet av en tydligare lagstiftning beträffande kommunerna och kommunala företag. Regeringen beskriver inte denna fråga i sin skrivelse trots att den är mycket aktuell och omdiskuterad i många kommuner. Vad vi anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att vi helt tillstyrker motion Fi36 (m) yrkande 3, delvis tillstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 1, och avstyrker motion Fi20 (fp) yrkande 26.

15. Skatteplanering i kommunerna (punkt 10) (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen helt motionerna 2000/01:Fi20 (fp) yrkande 26 och 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 1 samt delvis motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 3.

Ställningstagande

Kommunala bolag används i skatteplaneringssyfte. Inom en kommunkoncern kan koncernbidrag mellan vinstgivande bolag och förlustbringande verksamheter kvittas. Därmed minskar också den skatt bolagen annars skulle behövt redovisa.

Jag anser att det aldrig kan vara en kommunal huvuduppgift att skatteplanera. Möjligheten att använda kommunala bolag i skatteplaneringssyfte visar både på problemen med att kommuner agerar på den privata marknaden och att kommunen använder sig av medel som inte står i överensstämmelse med de krav det offentliga ställer på privata aktörer.

Möjligheterna att klara de kommunala uppgifterna utan kommunala aktiebolag bör utredas. En sådan utredning bör dessutom arbeta med frågan om huruvida andra associationsformer än aktiebolag kan vara lämpliga för att bedriva sådan kommunal verksamhet som exempelvis allmännyttiga bostadsföretag.

Jag anser också att vinster som uppstått i kommunerna genom koncernbildning i skatteplaneringssyfte i princip bör neutraliseras när statsbidraget betalas ut. Det torde dessvärre vara förknippat med betydande juridisk-tekniska svårigheter att etablera ett system som helt neutraliserar sådana vinster, men riksdagen bör redan nu fatta beslut om att låta regeringen införa ett provisoriskt system från kommande årsskifte. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till ett permanent system. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att jag helt tillstyrker motionerna Fi20 (fp) yrkande 26 och Fi37 (fp) yrkande 1 och delvis tillstyrker motion Fi36 (m) yrkande 3.

16. Jämförelser mellan kommuner (punkt 11) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 2.

Ställningstagande

I regeringens ekonomiska vårproposition beskrivs kortfattat hur arbetet med att bygga upp en kommunal databas fortskrider. Förhoppningsvis kan en sådan databas ge impulser för regeringen att i skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn kommande år lyfta fram goda exempel på hur tjänsteproduktion kan bedrivas på ett för medborgarna bra sätt i olika kommuner. De skrivelser i ämnet som regeringen hittills avlämnat till riksdagen är i nästan total avsaknad av sådana jämförelser. Därmed har t.ex. de goda resultat som uppnått genom konkurrensutsättning i kommunerna inte uppmärksamats i detta sammanhang. Inte heller den ökade valfrihet och pedagogiska stimulans som åstadkommit genom det ökande antalet friskolor har uppmärksamats.

Vi anser att vissa av de statistiska uppgifter och beräkningar som redovisas genom sitt urval blir missvisande. För att riksdagen skall ges en mer heltäckande redovisning av uppnådda resultat i olika kommuner bör därför skrivelsen kommande år redovisa vilka kommuner som uppnått de bästa resultaten inom olika verksamhetsområden. Den kommunala databas som byggs upp förutsetts som nämnts kunna bidra med sådan information. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motion Fi36 (m) yrkande 2.

17. Kommunala tjänstepensioner (punkt 12) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 4.

Ställningstagande

Av skrivelsen (avsnitt 2.8.) framgår att det helt övervägande antalet kommuner och landsting nu utbetalar hela den del som skall avsättas till de anställdas

pensioner som individuell del enligt PFA. Vi anser att detta är en mycket glädjande utveckling. Den leder till att de kommunalt anställda själva genom eget val kan påverka avkastningen på sina pensionspengar. Därutöver innebär förändringen att privat sparande i landet ökar på det kollektiva sparandets bekostnad. I skrivelsen berörs inte alls dessa förändringar trots att de även i ett samhällsekonomiskt perspektiv är intressanta. Vi anser att regeringen i kommande skrivelse skall återkomma med en redovisning i denna del. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motion Fi36 (m) yrkande 4.

18. Kommunernas miljöarbete (punkt 13) (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 10.

Ställningstagande

Kommunernas ansvar för det lokala miljöarbetet har ständigt ökat. Livsmedelskontroll, djurskötselkontroll, miljöövervakning och naturvård ligger nu inom de uppgifter kommunerna har att sköta.

Staten har de senaste åren försökt styra kommunernas miljöarbete genom att skapa ansökningsbara, specialdestinerade bidrag. De lokala investeringsprogrammen har på många håll använts till varierande projekt. Vissa har varit av värde för miljö- eller naturvården. Andra kan ifrågasättas.

Vi tvivlar på att de lokala investeringsprogrammen är ett effektivt sätt att använda pengar för miljöändamål. Det finns enligt vår mening t.ex. risk att kommunerna i alltför hög grad anpassar sitt miljöarbete efter möjligheterna att få statliga bidrag snarare än efter verkliga miljöhänsyn.

Vi tror att risken är överhängande att regeringen även framgent kommer att konstruera denna typ av projektbidrag, där syftet snarare är att väcka uppmärksamhet än att uppnå de handfasta politiska målen för miljöarbetet. Vi anser därför att en omfattande utvärdering behöver göras av hur de lokala investeringsprogrammen i praktiken fungerat eller inte fungerat. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att jag tillstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 10.

19. Kommunalt självstyre (punkt 14) (m, kd, c, fp)

av Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Lena Ek (c) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2000/01:Fi35 (kd) yrkandena 2, 3 och 9, 2000/01:Fi36 (m) yrkande 1 och 2000/01:Fi38 (c) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi vidhåller den syn på den kommunala självstyrelsens villkor som vi gav uttryck för i reservation 1 till betänkandet 2000/01:KU12. Där anfördes följande:

Som anføres i flera motioner har bestämmelserna i 1 kap. 1 och 7 §§ regeringsformen visat sig otillräckliga för att skydda den kommunala självstyrelsen. Kommunernas förutsättningar att själva besluta i kommunala angelägenheter bör därför regleras i grundlag på ett sätt som garanterar kommunerna möjligheter att sörja för sina invånares intressen utan opåkallade ingrepp från statens sida. Enligt utskottets uppfattning är det en avgörande demokratifråga att den offentliga makten utövas så nära medborgarna som möjligt. Lokala beslutsfattare har en närmare relation till sina väljare och kan lättare uppmärksamma deras önskemål. En tydligt förstärkt kommunal kompetens bör fastställas i regeringsformen med ledning av subsidiaritetsprincipen. En utredning bör tillsättas i syfte att lägga fram förslag om en sådan reglering. Utredningen bör omfatta frågan om på vilken nivå – grundlag, lag som beslutas i samma ordning som riksdagsordningen eller vanlig lag – olika kompetenser bör regleras.

Detta bör riksdagen tillkännage regeringen som sin mening. Det anförda innebär att vi delvis tillstyrker motionerna Fi35 (kd) yrkandena 2, 3 och 9, Fi36 (m) yrkande 1 samt Fi38 (c) yrkande 2.

20. Utjämningsystemet (punkt 15) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Fi17 (m) yrkande 17 och 2000/01:Fi36 (m) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Vi anser att det inomkommunala utjämningsystemet konfiskerar tillväxt var den än uppkommer i landet och att regeringen de kommande åren utförligt bör redovisa de tillväxtfientliga konsekvenserna av rådande utjämningsystems konstruktion och de negativa incitamentens uppbyggnad. Systemet tar bort alla incitament för kommunerna att påverka sin inkomstsituation genom förhöjd skattekraft.

En allvarlig aspekt är att uppbyggnaden entydigt strider mot den svenska grundlagens lydelse att en kommun endast får ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter. Att ta ut skatt för skötseln av andra kommuners angelägenheter strider mot grundlagens lydelse.

Vi föreslår att det grundlagsvidriga inomkommunala utjämningsystemet avskaffas per den 1 januari 2003, dvs. vid den tidpunkt när riksdagen bör ha hunnit besluta om ett nytt system som stimulerar till ekonomisk tillväxt samtidigt som det ger tillräckliga bidrag till kommuner och landsting med otillräcklig skattekraft för sina uppgifter.

Vi föreslår att en utredning tillsätts med uppdrag att skyndsamt presentera ett nytt bidragssystem för kommunsektorn. I samband med utredningen bör även en översyn göras av vilka uppgifter som i framtiden bör ha nationell finansiering. Utredningen skall utforma ett system som tillgodoser följande riktlinjer:

- systemet skall belöna tillväxt och kostnadseffektivitet
- systemet skall respektera den svenska grundlagen
- systemet skall vara enklare än i dag.

Vi föreslår också vissa omedelbara, absolut nödvändiga förändringar. Inom ramen för i grunden oförändrad utjämningsgrad måste inkomstutjämnningen ändras så att effekten av alla positiva, relativa förändringar i skattekraft får behållas till 100 %. Därmed skapas incitament för alla kommuner att stimulera ekonomisk tillväxt genom lägre arbetslöshet och ökad förvärvsfrekvens.

Kommuner som förlorar skattekraft föreslås få behålla sin nuvarande garanti så att deras intäktsnivå inte påverkas av bortfallet av skattekraft. Det underskott som uppstår i det inomkommunala utjämningsystemet föreslås i stället finansieras genom att det generella invånarrelaterade bidraget sänks (motsvarande ca 50 kr per invånare).

Vad vi har anfört här bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Därmed tillstyrker vi motionerna Fi17 (m) yrkande 17 och Fi36 (m) yrkandena 5 och 6.

21. Kommunkontosystemet (punkt 16) (m, kd)

av Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Per Landgren (kd) och Gunnar Axén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:Fi35 (kd) yrkande 7.

Ställningstagande

Kommunkontosystemets viktigaste syfte är att skapa konkurrensneutralitet mellan externt och internt upphandlad verksamhet. Systemet ersätter den moms som kommuner och landsting betalat vid val av externa tjänster i stället för egen regi (ingående mervärdesskatt) inom icke-skattepliktig verksamhet som sjukvård, tandvård, social omsorg och utbildning, eftersom avdragsrätt följer på momsplikten. Regeringen har i vårpropositionen nu uppmärksammat att det finns ett antal stora problem, som behöver åtgärdas för att offentlig och privat verksamhet skall kunna bedrivas på lika villkor.

Dessutom kom systemet med ett konto hos Riksgäldskontoret för kommunerna och ett för landstingen i ekonomisk obalans, vilket ledde till en ackumulerad skuld hos kommunsektorn till staten. Obalansen kom av att kommunsektorns uttag från kontona varit större än insättningarna. Vi anser att det är otillfredsställande med ett system, där inbetalningarna är baserade på antalet invånare men uttaget på hur mycket som läggs ut som externa tjänster i enskilda kommuner och landsting.

En viktig väg för regeringen är att snarast verka för en ändring av EU:s gemensamma mervärdesskatteregler. En sådan ändring skulle ge möjlighet att mervärdesskattebelägga nu skattebefriade områden, vilket innebär avdragsrätt för ingående skatt. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att vi delvis tillstyrker motion Fi35 (kd) yrkande 7.

22. Hälso- och sjukvård (punkt 17) (m, kd, c, fp)

av Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Lena Ek (c) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att det är en fundamental rättighet att få vård av god kvalitet när man behöver den. Vi vill därför omedelbart införa en nationell vårdgaranti som innebär att ingen skall behöva vänta längre än tre månader på operation eller behandling. Klarar inte det egna landstinget av att ge vård inom den tiden, skall man kunna få vården utförd hos ett annat landsting eller hos en privat

vårdgivare. Vårdgarantin kan enligt vår uppfattning bidra till att riva gränser mellan landstingen och mellan olika sjukhus på ett sätt som förbättrar resursutnyttjandet. Med vårdgarantin synliggör man för landstingen och för de enskilda sjukhusen och klinikerna en del av de kostnader som köerna i vården för med sig. Genom att inte ta emot patienter går sjukhusen och den aktuella kliniken miste om pengar och uppmuntras att förändra verksamheten så att köer inte uppstår. Med en vårdgaranti följer pengarna patienten till den vårdgivare hon väljer och är öronmärkta för vård. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det anförda innebär att vi delvis tillstyrker motion Fi36 (m) yrkande 7.

23. Handikappomsorg (punkt 18) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 9 och avslår motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 8.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning präglas fortfarande synen på funktionshindrades livssituation i alltför hög utsträckning av ett synsätt, där den enskilde funktionshindrade förväntas att anpassa sig efter den form av insatser som erbjuds. Vår utgångspunkt är den motsatta – att stödet till funktionshindrade skall vara flexibelt och ge den enskilde stor valfrihet. Av det skälet har vi bl.a. föreslagit ett särskilt bostadsstöd för att funktionshindrade skall kunna bo kvar i sina särskilt anpassade bostäder. Vi har också föreslagit ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för insatser för psykiskt funktionshindrade. Vi vill att stödet till insatser i skolan skall avregleras och göras mer individanpassat. Vi har vidare motsatt oss nedläggningen av bl.a. specialskolor för multihandikappade barn.

En viktig utgångspunkt för handikappolitiken bör enligt vår uppfattning vara att staten bör ta det grundläggande ansvaret för att alla funktionshindrade oavsett i vilken kommun de bor skall ha samma rätt till den frihet och det oberoende som rätten till personlig assistans innebär.

Det delade ansvaret för stöd till funktionshindrade och arbetshandikappade medför att satsningarna inte alltid är samordnade. För många människor som är i behov av stöd leder splittringen dessutom till att man måste ha kontakt med många tjänstemän på många olika myndigheter.

Regeringen har tillsatt en kommitté som skall utreda frågan om en kommunal utjämning för kostnader avseende LSS i ett längre tidsperspektiv. Vi är tveksamma till ett sådant utjämningsystem. Det är i och för sig angeläget att

målet med assistansersättningen att underlätta för funktionshindrade att integreras i samhället inte ställs mot andra behov i kommunernas budget. Det bästa sättet att uppnå detta är emellertid att det ekonomiska ansvaret för assistansersättningen återgår till staten. Vi anser vidare att schabloniseringen av ersättningen skall slopas och reglerna kring ersättningen i princip skall återgå till vad som gällde före den 1 september 1997, samt att rätten till personlig assistans under skoltid och vid vistelse på dagcenter etc. skall återinföras. Vi anser vidare att frågan om en mer flexibel utformning av rätten till personlig assistans skall utredas.

Vi föreslår också att en hjälpmedelsgaranti införs. En hjälpmedelsgaranti skulle öka valfriheten för den enskilde och därutöver främja utbudet av olika former av hjälpmedel. I dagsläget finns inte en marknad för hjälpmedel, eftersom landstinget ofta är den enda köparen. En avmonopolisering av hjälpmedelsverksamheten och införandet av en hjälpmedelsgaranti skulle stimulera utvecklingen av fler, bättre och billigare hjälpmedel, samtidigt som det skulle påskynda introduktionen av dessa på marknaden. Inledningsvis bör en hjälpmedelsgaranti omfatta de resurser som finns anvisade under bilstödet till handikappade och texttelefoner.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening vad vi här har anfört. Vi tillstyrker därmed motion Fi36 (m) yrkande 9 och avstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 8.

24. Handikappomsorg (punkt 18) (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi37 (fp) yrkande 8 och avslår motion 2000/01:Fi36 (m) yrkande 9.

Ställningstagande

I Folkpartiets budgetalternativ föreslås en engångssatsning på 5 miljarder kronor under de närmaste åren, för att kunna genomföra en omfattande tillgänglighetsreform.

Boverket har gjort beräkningar som visar att Folkpartiets uppskattning av kostnaden till 5 miljarder kronor för en genomgripande tillgänglighetsreform är korrekt. Boverket konstaterar också att kostnaderna kan minskas om samtliga aktörer tar fram en systematisk och långsiktig plan för åtgärderna.

Jag anser att ansvaret för att öka tillgängligheten i första hand skall ligga lokalt, på kommuner och andra lokala aktörer som till exempel privata fastighetsägare. Plan- och bygglagen måste kompletteras med riktlinjer som tvingar fram rimliga anpassningsåtgärder för funktionshindrade.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening vad vi här har anfört. Vi tillstyrker därmed motion Fi37 (fp) yrkande 8 och avstyrker motion Fi36 (m) yrkande 9.

25. Kommunal upphandling (punkt 19) (m, kd)

av Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Per Landgren (kd) och Gunnar Axén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:Fi35 (kd) yrkandena 8 och 10.

Ställningstagande

För oss är det viktigaste perspektivet på kommunal upphandling och kundval hur den enskilde i så hög grad som möjligt skall kunna påverka sin situation och välja det alternativ av gemensamt finansierad service som passar honom eller henne bäst. Kommunens organisation bör vara sådan att myndighetsutövning skiljs från övrig verksamhet. När det gäller individuella servicetjänster som barnomsorg och skola bör kommuninvånarna ges möjlighet att fritt välja utförare genom olika typer av kundvalsmodeller. Ackrediteringssystem bör användas för att auktorisera företag som vill ingå i ett kundvalssystem. En fortlöpande kvalitetsuppföljning och granskning av verksamheterna är betydelsefull, inte minst ur ett trygghetsperspektiv för den enskilde.

För att stödja en utveckling av mångfald anser vi att förändringar av regelverk och lagstiftning måste genomföras. Vi anser att lagen (1992:1528) om offentlig upphandling, LOU, är dåligt anpassad för upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster. Direktupphandling kan endast ske i utomordentligt begränsad omfattning, vilket kan försvåra för kommun och landsting/region att inledningsvis stödja avknoppade verksamheter. Trots att lagen inte säger något om avtalstider, rekommenderar tillsynsmyndigheten (Nämnden för offentlig upphandling) ofta alltför korta avtal med privata vårdgivare, vilket försvårar för patienter att få en långvarig relation till sin vårdgivare eller att ge vårdgivaren rimliga avskrivningstider för de stora investeringar som behövs för en vårdinrättning.

Vi anser också att det är märkligt att Sverige, i fråga om upphandling av så kallade B-tjänster enligt EG-direktiven, dit hälso- och sjukvårdstjänster räknas, valt att gå betydligt längre än direktiven kräver. Lagen försvårar också patienternas val av vård i andra landsting, eftersom LOU är tillämplig på ett landstings köp av tjänster från andra landsting.

Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Därmed tillstyrker vi delvis motion Fi35 (kd) yrkandena 8 och 10.

26. Kommunala bostadsföretag (punkt 20) (m, kd, c, fp)

av Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Lena Ek (c) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:Fi35 (kd) yrkande 5.

Ställningstagande

I reservationen till betänkande 2000/01:BoU10 gav vi uttryck för vår syn på lagstiftningen som motverkar försäljningar av kommunala bostadsföretag. Vi vidhåller vår uppfattning och tillstyrker därmed delvis motion Fi35 (kd) yrkande 5.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Försörjningsstöd (punkt 9) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Kostnaderna för socialbidrag utgör den klart största andelen av kommunernas kostnader för individ- och familjeomsorg. Under 1990-talet har antalet hushåll med långvarigt socialbidrag (mer än tio månader under ett år) mer än fördubblats. Trots att de totala kostnaderna för socialbidrag har minskat något under de senaste åren, har andelen hushåll med långvarigt socialbidrag fortsatt att öka.

Att så många är långvarigt beroende av socialbidrag är bl.a. ett tecken på att vi har en arbetsmarknad som inte fungerar utan utestängda människor. Sveriges absolut största samhällsproblem i dag är därför den klyfta som går mellan dem som med eget arbete kan försörja sig och sin familj, och de som för en marginaliserad bidragsberoende tillvaro. Och klyftan fortsätter att vidgas, trots flera år av högkonjunktur.

Vi anser att det krävs en ny politik som samordnar de direkta sociala insatserna med åtgärder för att öka rörligheten på arbetsmarknaden, stimulera och stödja kompetensutveckling och utbildning m.m., och som kombinerar olika ersättnings-, stöd- och bidragssystem med en skattepolitik som gör att det lönar sig att arbeta. Vi hänvisar till vad vi anfört i motioner i anledning av proposition 2000/01:80 Ny socialtjänstlag samt i reservationer till betänkande 2000/01:SoU18 med samma namn.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Regeringens skrivelse

I skrivelsen lämnar regeringen en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheten i kommuner och landsting har utvecklats de senaste åren.

Redovisningen av den ekonomiska utvecklingen innefattar i huvudsak utvecklingen av kommunsektorns andel i samhällsekonomin och av sektorns finansiella sparande, resultatutvecklingen för kommuner och landsting samt kommunala koncerner, sysselsättningsutvecklingen, kommunala entreprenader och köp av verksamhet samt effekter av det utjämningssystem som infördes år 1996. Vidare presenteras hur kostnaderna fördelades mellan olika verksamheter inom kommunsektorn 1999.

Redovisningen av utvecklingen i den kommunala verksamheten omfattar främst obligatoriska verksamheter i kommuner och landsting och syftar till att beskriva hur dessa utvecklas i förhållande till de nationella mål som riksdag och regering har formulerat för respektive verksamhet.

Redovisningen av den kommunala verksamheten avser i huvudsak förhållandena t.o.m. verksamhetsåret 1999. De årtal som redovisas kan variera mellan olika verksamheter, bl.a. beroende på hur den offentliga statistiken samlas in. Det förekommer även skilda möjligheter för olika verksamheter att redovisa graden av måluppfyllelse.

Följdmotioner

I betänkandet behandlar utskottet nedan uppräknade motionsyrkanden i vilka föreslås att riksdagen fattar följande beslut.

2000/01:Fi35 av Per Landgren m.fl. (kd)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en höjning av de generella statsbidragen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den kommunala självstyrelsen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om subsidiaritetsprincipen som maktfördelningsprincip.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring beträffande avveckling av den statliga fastighetsskatten och förslag om att möjliggöra för kommunerna att ta ut en fastighetsanknuten avgift.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunala utförsäljningar av bostadsbolag inte skall motverkas från statligt håll.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att finansieringsprincipen behöver preciseras, lagfästas och institutionaliseras.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunkontosystemet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunal upphandling och kundval.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktade bidrag.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en anpassning av lagen om offentlig upphandling.

2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkt kommunal självstyrelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunala jämförelser och den kommunala databas som är under uppbyggnad.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommuners avancerade skatteplanering.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om redovisning av effekterna av pensionsavtalet PFA98.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det inomkommunala utjämningsystemets negativa konsekvenser för tillväxt var den än förekommer i Sverige.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av omedelbara förändringar i dagens utjämningsystem och om vikten av ett nytt utjämningsystem som stimulerar till tillväxt i hela landet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en nationell vårdgaranti.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om äldreomsorgens kvalitet och behovet av en s.k. äldrepeng.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handikappomsorgen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bidragen till fristående skolor.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka negativ segregation i invandratäta områden.

2000/01:Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kartläggning och redovisning av kommunala bolags koncernbildning och skatteplanering.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkor för fristående grund- och gymnasieskolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fritt skolval.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolan och folkhälsoarbetet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samlad statistik för vårdköer.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämförelse mellan offentligt driven och offentlig och privat driven vård.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avgifter för äldreomsorg.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om systematisk och samlad plan för tillgänglighetsarbetet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kartläggning av socialbidragskostnader.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av det kommunala miljöarbetet och statliga projekt.

2000/01:Fi38 av Rolf Kenneryd m.fl. (c)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning för att förstärka kommunernas skattebas.
2. Riksdagen begär hos regeringen förslag till ändring av regeringsformen syftande till att förstärka det kommunala självstyret i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen begär av regeringen en utredning av effekterna på den kommunala ekonomin av maxtaxa inom barnomsorg och äldreboende.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om överläggningar med Kommunförbundet om en kvalitetssatsning i skolan.

Motionsyrkanden med anledning av 2001 års ekonomiska vårproposition

2000/01:Fi17 av Bo Lundgren m.fl. (m)

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det inomkommunala utjämningsystemet.

2000/01:Fi19 av Agne Hansson m.fl. (c)

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunal ekonomi (avsnitt 4.2.7).

2000/01:Fi20 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

26. Riksdagen tillkännager för regeringen sin mening vad i motionen anförs om ett system för neutralisering av kommunal skatteplanering genom koncernbidrag.

BILAGA 2

Konstitutionsutskottets yttrande 2000/01:KU16y

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 8 maj 2001 beslutat bereda konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2000/01:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn med motioner, allt i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till frågan om den kommunala självstyrelsen.

Utskottets överväganden

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheten i kommuner och landsting har utvecklats de senaste åren.

I inledningen till skrivelsen behandlar regeringen den kommunala självstyrelsen. Sammanfattningsvis anför regeringen i detta hänseende att den vill understryka att utvecklingen av den offentliga sektorn bör ske i samverkan mellan stat och kommun. Samtidigt kommer det alltid att finnas motstående intressen, och kommunernas frihetsgrader kommer därigenom att variera efter angelägenheternas art. Kravet på medborgarnas rättvisa och likvärdiga behandling är grundläggande samtidigt som den kommunala självstyrelsen representerar ett för folkstyrelsen centralt värde. Det är väsentligt att den kommunala självstyrelsen ges en reell innebörd och väger tungt i relation till de motstående intressen som kan finnas.

Motionerna

Per Landgren m.fl. (kd) föreslår i motion 2000/01:Fi35 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om den kommu-

nala självstyrelsen. I motion 2000/01:Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) föreslås ett tillkännagivande om förstärkt kommunal självstyrelse. I motion 2000/01:Fi38 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av regeringsformen syftande till att förstärka det kommunala självstyret.

I motion 2000/01:Fi35 (kd) anføres att de nuvarande förhållandena inte är acceptabla. Om man vill ha en reell kommunal självstyrelse måste det enligt motionärerna till en kraftfull rättslig kompetens för kommunerna att utöva den. Subsidiaritetsprincipen bör bli vägledande även för nationella förhållanden. Enligt motionärerna är den en del av Europeiska unionens rättskapacitet och har följande innehåll: Det en naturlig gemenskap på ett ändamålsenligt sätt kan sköta skall den också få sköta. De överordnade gemenskaperna (t.ex. staten) har en skyldighet att stödja där så behövs, och detta stöd måste respektera de enskilda människornas rättigheter och de naturliga gemenskapernas egna kompetensområden. Om subsidiaritetsprincipen tillämpas på definitionen av "kommunal självstyrelse" behövs en utökad respekt från statsmaktens sida för den kommunala gemenskapens eget kompetensområde. En sådan respekt måste avspegla sig i regeringsformens bestämmelser om denna självstyrelse.

Regeringsformen behöver alltså enligt motionärerna tydliga och avgränsade bestämmelser om den kommunala beslutskompetensen. För att sådana skrivningar skall ha rättsliga verkningar för förhållandet mellan stat och kommun krävs en tydlig lagprövningsrätt, som medger att kommunerna kan hävda sitt av grundlagen fastlagda kompetensområde gentemot regering och riksdag.

I motion 2000/01:Fi36 (m) anføres att kommunal självstyrelse är en frihetsidé av innebörd att medborgarna i en kommun (ursprungligen gemenskap) skall kunna sköta gemensamma angelägenheter utan alltför mycket inblandning av statsmakten.

Kommunal självstyrelse skall enligt motionärerna gälla inte minst områden som bäst sköts både demokratiskt och effektivare av kommunerna och där också lokala anpassningar skall kunna ske beroende på lokala förutsättningar och medborgarnas viljeinriktning. Kommunal självstyrelse förutsätter aktiva medborgare som är villiga att delta i den kommunala verksamheten. Den kommunala självstyrelsen kan naturligtvis inte vara total. Det finns motstående intressen, rättssäkerhet, krav på lika behandling och likartad service inom många områden oavsett var man bor i landet.

Det frågan i mycket handlar om blir även uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun. Det är lämpligt att staten svarar för finansieringen av vissa grundläggande rättigheter direkt till medborgarna. Reformen som en nationell skolpeng och en allmän obligatorisk hälsoförsäkring skulle avsevärt stärka medborgarnas egen självstyrelse och ställning genom att erbjuda reell valfrihet.

Motionärerna ser nu en utveckling där alltfler människor i samhället upplever att de inte har tillräcklig möjlighet att påverka det politiska beslutsfat-

tandet. Målet måste vara att individen och familjen har mer makt och genom ökad valfrihet kan bestämma mer av sin vardag. På de områden som skall samordnas gemensamt bör det ske så nära medborgarna som möjligt. Allt fler beslut som rör individen och familjen fattas av politiker. Dessutom känner många att beslut fattas på högre nivåer, av politiska företrädare utan lokal anknytning, vilka därför inte har kunskap om de specifika förhållanden som råder lokalt. Ur demokratisk synvinkel är detta en oroande utveckling. För att besluten skall få största möjliga legitimitet bör medborgarna uppleva att de kan delta i de politiska skeenden och processer som leder fram till beslut. Motionärerna anför att utvecklingen där allt färre deltar i de politiska processerna skulle kunna brytas om den kommunala självstyrelsen stärks.

Motionärerna erinrar om bestämmelsen i 1 kap. 1 § regeringsformen att den svenska folkstyrelsen ”förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick och genom kommunal självstyrelse”. Den kommunala självstyrelsen är mycket viktig för Moderata samlingspartiet. Moderaterna ser en utveckling där regeringen uttryckligen och medvetet struntar i den kommunala självstyrelsen och i motsats mot denna betonar ”enhetsstaten”. Detta framgår enligt motionärerna tydligt av skrivelsen men inte minst av uttalanden av statsrådet Lövdén i Kommunaktuellt nr 4/01 och av statsministern. Innebörden av vad som står i skrivelsen och uttalandena i anslutning till avvägningen av den kommunala självstyrelsen är att om det finns en majoritet i Sveriges riksdag för ”reformer” finns det starka skäl att genomföra reformer. Synsättet leder till att regeringen och en majoritet i Sveriges riksdag mer eller mindre fritt kan inskränka den kommunala självstyrelsen. Detta är också den linje regeringen valt när den numera föreslår lagstiftning för att förhindra att borgerliga majoriteter i kommuner och landsting skall kunna genomföra sin politik.

Regeringen tycks enligt motionärerna eftersträva att kommunerna blir rena verkställighetsorgan åt staten, där lokala politiker enbart har att följa av staten stiftade lagar och detaljbestämmelser och därmed på ett likartat sätt över hela landet skall genomföra verksamhet på sätt staten bestämt. Mot detta står motionärernas grundsyn att den kommunala självstyrelsen skall förstärkas och att möjligheten för lokala anpassningar och lösningar skall stimuleras. Mot bakgrund av regeringens agerande framstår det som alltmer angeläget att den kommunala självstyrelsen förstärks i grundlagen.

Kommunal självstyrelse borde enligt motionärerna självklart innebära att kommunerna skall ha rätt att överlåta egendom utan ingrepp från staten genom lagstiftning. Möjlighet till försäljning av kommunala hyresfastigheter eller entreprenader av t.ex. sjukhus skall självfallet kunna avgöras av kommun eller landsting. Regler som innebär att den lokala majoritetens rätt inskränks av staten i sådana frågor är uppenbart odemokratiska och innebär en allvarlig inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

I motion 2000/01:Fi38 (c) anføres att ett starkt kommunalt självstyre är viktigt framför allt av demokratiska skäl och för att människor skall ha möjlighet att genom eget engagemang påverka lokalsamhällets utformning. Det finns emel-

lertid också ekonomiska aspekter på det lokala och regionala självstyret, inte minst därför att man genom att anpassa ambitionsnivåer kan utforma lösningar efter lokala förhållanden. Genom att tillåta en mångfald av lösningar i kommuner kan nya sätt att hantera gemensamma angelägenheter växa fram och människors innovationskraft tas till vara.

En viktig del av den kommunala självstyrelsen är enligt motionärerna att kommunerna själva skall kunna prioritera i verksamheten efter de behov och förutsättningar som finns i kommunen. Under senare år har regeringen mer och mer återgått till detaljreglerande specialdestineringar i statsbidragssystemet. Exempel på detta är regeringens s.k. skolsatsning och ersättningen till kommuner som inför maxtaxa i barnomsorgen.

Motionärerna anser att regeringen inte heller drar sig för att försöka genomföra socialdemokratisk politik i alla kommuner genom toppstyrning från Regeringskansliet. Utifrån regeringens konflikt med stadshuset i Stockholm bestäms en nationell politik som syftar till att lokalt valda majoriteter runt om i landet skall "avlövas" befogenheter och reduceras till lydiga utförare av en politik bestämd i Rosenbad. I denna anda har regeringen t.ex. drivit igenom en stopplag för försäljning av allmännyttans bostäder och förbud mot akutsjukhus på entreprenad. Socialdemokratiska ministrar har dessutom gjort oroväckande uttalanden om att man tänker fortsätta på den inslagna vägen med specialdestinerade pengar och ingrepp i det lokala självstyret. En sådan politik kommer enligt motionärerna att urholka människors tro på den lokala demokratin och slå undan fötterna för människors engagemang i den lokala politiken. Den kommer dessutom att medföra att kommuner och landsting får allt svårare att besluta över prioriteringar och göra insatser där de behövs bäst. Centralstyrningen är därmed också ett hot mot den ekonomiska utvecklingen i landet.

Motionärerna erinrar om att Centerpartiet upprepade gånger har påtalat det orimliga i en utveckling där staten alltmer styr den kommunala och landstingskommunala verksamheten genom centrala direktiv. De förslag regeringen lagt till riksdagen och de uttalanden som gjorts av statsråd understryker vikten av att värna det kommunala självstyret. Regeringen bör därför enligt motionärerna återkomma med förslag till ändring av regeringsformen för att stärka det grundlagsfästa kommunala självstyret.

Tidigare behandling i konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet behandlade motioner om att utreda frågan om ett starkare skydd i regeringsformen för den kommunala självstyrelsen senast i betänkande 2000/01:KU12, som godkännt av riksdagen.

Konstitutionsutskottet redogjorde i betänkandet för grundlagsregleringen av den kommunala självstyrelsen och för vissa särskilda frågor om den kommunala självstyrelsen. Utskottet avstyrkte de föreliggande motionerna om grundlagsregleringen av den kommunala självstyrelsen. Utskottet erinrade *dels* om uttalanden i förarbetena till regeringsformen att staten och kommunerna generellt sett samverkar på skilda områden och i olika former för att

uppnå gemensamma samhällliga mål och att det varken är lämpligt eller möjligt att dra orubbliga och preciserade gränser i grundlag kring en kommunal självstyrelsessektor, *dels* om att frågan om förtydliganden av eller ändringar i grundlagsbestämmelserna om den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten utreddes år 1996 utan att förslaget lett till lagstiftning. Utskottet ansåg att det saknades anledning tro att en ny utredning nu skulle leda till ett resultat som är bättre ägnat att läggas till grund för ändringar i regeringsformen och att arbets- och befogenhetsfördelningen mellan stat och kommun även fortsättningsvis bör regleras i lag utan ytterligare bindning i grundlagsform.

I en reservation (m, kd, c, fp) om grundlagsregleringen av den kommunala självstyrelsen anfördes att bestämmelserna i 1 kap. 1 och 7 §§ regeringsformen visat sig otillräckliga för att skydda den kommunala självstyrelsen. Kommunernas förutsättningar att själva besluta i kommunala angelägenheter borde därför regleras i grundlag på ett sätt som garanterar kommunerna möjligheter att sörja för sina invånares intressen utan opåkallade ingrepp från statens sida. Enligt reservanternas uppfattning var det en avgörande demokratifråga att den offentliga makten utövas så nära medborgarna som möjligt. Lokala beslutsfattare hade en närmare relation till sina väljare och kunde lättare uppmärksamma deras önskemål. En tydligt förstärkt kommunal kompetens borde enligt reservanterna fastställas i regeringsformen med ledning av subsidiaritetsprincipen. En utredning borde tillsättas i syfte att lägga fram förslag om en sådan reglering. Utredningen borde omfatta frågan om på vilken nivå – grundlag, lag som beslutas i samma ordning som riksdagsordningen eller vanlig lag – olika kompetenser bör regleras. Utredningen borde vidare omfatta frågan om stärkt grundlagsskydd för den kommunala beskattningsrätten.

Reservanterna ansåg att riksdagen som sin mening borde ge regeringen till känna vad som anförts i reservationen.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottets ställningstagande i betänkande 2000/01:KU12 vilar på samma syn på den kommunala självstyrelsen som den som kommer till uttryck i regeringens skrivelse 2000/01:102. Skrivelsens innehåll ger inte anledning till något ytterligare uttalande av utskottet. Utskottet avstyrker med hänvisning till sitt ställningstagande i det nämnda betänkandet motionsyrkandena om förstärkning av grundlagsskyddet för den kommunala självstyrelsen.

Stockholm den 17 maj 2001

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglund (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Per-Samuel Nisser (m), Anders Bengtsson (s), Inger Strömbom (kd) och Margareta Nachmanson (m).

Avvikande mening

Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Per-Samuel Nisser (m), Inger Strömbom (kd) och Margareta Nachmanson (m) anser:

Vi vidhåller den syn på den kommunala självstyrelsens villkor som kommit till uttryck i reservation 1 till betänkandet 2000/01:KU12 och anser att en sådan utredning som begärs i reservationen bör tillsättas.

BILAGA 3**Socialutskottets yttrande
2000/01:SoU5y****Utvecklingen inom den kommunala sektorn****Till finansutskottet**

Finansutskottet har den 19 april 2001 beslutat bereda bl.a. socialutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2000/01:102 om utvecklingen inom den kommunala sektorn och de motioner som har väckts med anledning av skrivelsen och som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar yttrandet till avsnitten 4 Hälso- och sjukvård, 5.1 Äldreomsorg, 5.2 Handikappomsorg och 5.3.1 Försörjningsstöd samt motionerna Fi35 (kd) yrkande 10, Fi36 (m) yrkandena 7–9, Fi37 (fp) yrkandena 5–9 och Fi38 (c) yrkande 3 delvis.

I skrivelsen lämnar regeringen en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheten i kommuner och landsting har utvecklats de senaste åren. Redovisningen av den ekonomiska utvecklingen innefattar i huvudsak utvecklingen av kommunsektorns andel i samhällsekonomin och av sektorns finansiella sparande, resultatutvecklingen för kommuner och landsting samt kommunala koncerner, sysselsättningsutvecklingen, kommunala entreprenader och köp av verksamhet samt effekter av det utjämningsystem som infördes år 1996. Vidare presenteras hur kostnaderna fördelades mellan olika verksamheter inom kommunsektorn 1999. Redovisningen av utvecklingen i den kommunala verksamheten omfattar främst obligatoriska verksamheter i kommuner och landsting och syftar till att beskriva hur dessa utvecklas i förhållande till de nationella mål som riksdag och regering har formulerat för respektive verksamhet.

Redovisningen i den kommunala verksamheten avser i huvudsak förhållandena t.o.m. verksamhetsåret 1999.

Utskottet

Hälso- och sjukvård

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende avsnitt 4 *Hälso- och sjukvård* följande.

Målet för hälso- och sjukvården och tandvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Köerna till vården har ökat beroende bl.a. på den svaga samhällsekonomiska utvecklingen under 1990-talets första hälft. Produktionen inom vården har dock också ökat. Genom den medicinskt-tekniska utvecklingen kan behandlingar sättas in vid tidigare indikationer och högre upp i åldrarna.

Antalet anmälningar som inkommit till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd är oförändrat jämfört med föregående år. Antalet anmälningar som lett till påföljd har i stort varit oförändrat under 1990-talet.

Nationella kvalitetsregister upprättade av sjukvårdsprofessionen visar på förbättringar av vården när det gäller vanliga åkommor som stroke, bråck samt hjärt- och kärlsjukdomar. Primärvårdens kapacitet är otillräcklig, vilket leder till problem med tillgänglighet, kvalitet och samordning. Inom äldreomsorgen är brister i vårdkedjan mellan sjukhusen, landstingens primärvård och kommunerna ett av de största kvarvarande problemen i genomförandet av ädelreformen. Utvärderingar av psykiatrireformen visar att utvecklingen allmänt sett varit god. Brister finns dock i samverkan mellan vårdens huvudmän. Tandhälsan hos befolkningen har förbättrats under 1990-talet.

Utvecklingen av nya läkemedel har bidragit till att alltför många sjukdomar kan botas eller behandlas. Kostnaderna för läkemedelsförmånen uppgick till 15,9 miljarder kronor år 2000, en ökning med 1 miljard kronor jämfört med 1999.

Det totala antalet läkarbesök 1999 uppgick till 25,5 miljoner, vilket är ungefär samma antal som föregående år. Antalet vårdplatser inom somatisk korttidsvård har fortsatt att minska, vilket bl.a. beror på en mer behandlingsintensiv vård. Även antalet vårdplatser inom den psykiatriska vården har minskat. Kostnaderna för den offentliga hälso- och sjukvården ökade 1999 med 6,4 % jämfört med föregående år. De totala kostnaderna för hälso- och sjukvården uppgick 1999 till 151,4 miljarder kronor.

Antalet landstingsanställda inom hälso- och sjukvården har ökat något sedan mitten av 1990-talet. Inom många områden ökar dock rekryteringsproblemen och bristsituationer har uppstått.

I *motion Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om behovet av en nationell vårdgaranti (*yrkande 7*). Motionärerna anför att det är en fundamental rättighet att få vård av god kvalitet när man behöver den. En nationell vårdgaranti som innebär att ingen skall behöva vänta längre än tre månader på operation eller behandling bör införas. Klarar inte det egna landstinget av att ge vård inom den tiden, skall

patienten kunna få vården utförd hos ett annat landsting eller hos en privat vårdgivare.

I motion Fi35 av Per Landgren m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om en anpassning av lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU) (yrkande 10). Motionärerna anför att LOU är dåligt anpassad till upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster. Direktupphandling kan endast ske i utomordentligt begränsad omfattning, vilket kan försvåra för kommuner och landsting eller regioner att inledningsvis stödja avknoppade verksamheter.

I motion Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om samlad statistik för vårdköer (yrkande 5). Motionärerna anför att tillgänglig statistik från Landstingsförbundet över vårdköerna i Sverige visar på oacceptabla skillnader i kötid mellan olika landsting samt på oacceptabelt långa kötider. För att bilda sig en uppfattning om problemens utbredning behöver en samlad statistik på området tas fram och redovisas. Vidare begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om jämförelse mellan offentligt driven och privat driven vård. Motionärerna anför att varken text, siffror eller tabeller i skrivelsen ger gestaltning till jämförelser mellan ekonomiska resultat och kvalitet i vård och omsorg när det gäller entreprenader på landstings- eller kommunalavtal, helt privat regi eller helt offentlig regi.

Socialutskottets ställningstagande

Motionsyrkanden om vårdgaranti har nyligen behandlats och avstyrkts i betänkande 2000/01:SoU10 Hälso- och sjukvårdsfrågor m.m. (s. 25–31 och s. 40, rskr. 2000/01:194). I samma betänkande behandlades vidare frågor om upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster, varvid motioner avstyrktes (s. 42 och 44). Socialutskottet har inte ändrat uppfattning i dessa frågor och föreslår därför att finansutskottet avstyrker motionerna Fi35 (kd) yrkande 10 och Fi36 (m) yrkande 7.

Såvitt gäller statistik för vårdköer konstaterar utskottet att Landstingsförbundet bedriver projektet Väntetider i vården och att projektet syftar till att utveckla ett nationellt system för uppföljning och analys av väntetider. Vidare anför regeringen i 2001 års vårproposition (2000/01:100, s. 123) att väntetiderna till vissa behandlingar i dag är oacceptabelt långa, vilket gör att det inte är möjligt att säga att hälso- och sjukvården har en acceptabel tillgänglighet. Landstingen tillförs därför ett resurstillskott om 1 250 miljoner kronor från den 1 januari 2002. Socialutskottet anser att riksdagen inte bör ta något initiativ i frågan. Socialutskottet föreslår att finansutskottet avstyrker motion Fi37 (fp) yrkande 5.

Motionsyrkanden om privata vårdgivare har också nyligen behandlats och avstyrkts av utskottet i betänkande 2000/01:SoU10 (s. 42, 44 och 45). Vidare behandlade och avstyrkte utskottet yrkanden om ökad mångfald av vårdgivare i betänkande 2000/01:SoU5 (s. 33–36). Socialutskottet, som inte ändrat upp-

fattning i dessa frågor, anser att finansutskottet bör avstyrka motion Fi37 (fp) yrkande 6.

Äldreomsorg

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende avsnitt 5.1 *Äldreomsorg* följande.

Det bedrivs mycket bra äldreomsorg i många kommuner, och många äldre som är i behov av vård och omsorg erhåller sådan med god kvalitet. Andelen personer som erhåller äldreomsorg har dock successivt minskat under 1990-talet. Hjälpn har alltmer riktats till dem med störst hjälpbehov, ofta ensamstående och personer i hög ålder. Studier visar att anhöriga har fått ta ett växande ansvar för vården och omsorgen om äldre, och ett ökande antal äldre köper hjälp på den privata marknaden.

Omläggningar av socialtjänststatistiken försvårar bedömningar av utvecklingen av andelen personer som fick hjälp i hemmet mellan 1998 och 1999. Andelen äldre personer som erhåller hjälp i särskilt boende fortsätter att minska.

Socialstyrelsens och länsstyrelsernas tillsyn visar att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete inom den kommunala äldreomsorgen. Bland annat arbetar många kommuner i dag med att systematiskt utveckla och säkra kvaliteten inom sina verksamheter, t.ex. stödet till anhöriga.

Brister som framkommit i Socialstyrelsens och länsstyrelsernas tillsyn rör bl.a. brukarinflytande, det medicinska omhändertagandet och avgifter inom vården och omsorgen av äldre personer. Dessa brister har uppmärksamrats tidigare. Förbättringar har skett avseende kompetensen inom handläggning och dokumentation.

Rättssäkerheten för den enskilde inom äldreomsorgen brister i många kommuner. Bland annat förekommer det att äldre personer som fått bifallsbeslut gällande plats i särskilt boende får vänta på verkställighet. Vidare förekommer det att personer får avslag på ansökningar med hänvisning till platsbrist trots att de bedöms vara i behov av plats i särskilt boende.

Kommunernas kostnader för äldreomsorgen uppgick 1999 till drygt 64 miljarder kronor.

I *motion Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om äldreomsorgens kvalitet och behovet av en s.k. äldrepenng (*yrkande 8*). Motionärerna anför att det på äldreomsorgens område finns ett stort behov av en förstärkt statlig tillsyn. En fristående statlig myndighet skall ansvara för godkännande och kvalitet inom vård och omsorg. Vidare anför motionärerna att en äldrepenng är ett alternativ som ger den enskilde rätt att lösa sitt omsorgsbehov efter egna önskemål. Den enskilde får då – som ett alternativ till den kommunala omvårdnad han eller hon har rätt till enligt socialtjänstlagen – disponera en peng vars storlek bestäms av omsorgs-

behovet. Äldrepenningen skall kunna användas för att betala äldreomsorg såväl i hemmet som på olika former av privata institutioner.

I *motion Fi38 av Rolf Kenneryd m.fl. (c)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om en utredning för att undersöka effekterna på den kommunala ekonomin av maxtaxa inom äldreboende (*yrkande 3 delvis*). Motionärerna anför att regeringen sannolikt kommer att kompensera kommuner för den föreslagna maxtaxan inom äldreboendet. Denna kompensation omfattar dock inte effekten av en ökad efterfrågan på, såvitt nu är i fråga, äldreboende. Risk finns att maxtaxan urholkar den kommunala ekonomin. Innan en maxtaxa avseende äldreboende genomförs bör därför regeringen låta utreda effekterna av en ökad efterfrågan på den kommunala ekonomin.

I *motion Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om avgifter för äldreomsorg (*yrkande 7*). Motionärerna anför att en granskning utförd av Socialstyrelsen visar på mycket stora skillnader i avgifter mellan olika kommuner. Enligt motionärerna är det skandalöst att regeringen ännu inte har presenterat något förslag för att komma till rätta med de skriande orättvisor som dagligen drabbar åtskilliga äldre.

Socialutskottets ställningstagande

Motionsyrkanden gällande den framtida finansieringen av äldreomsorgen samt avgiftssättning inom äldreomsorgen har nyligen behandlats och avstyrkts i betänkande 2000/01:SoU9 (s. 11, 25 och 26) (prot. nr 2000/01:70). Socialutskottet har inte ändrat inställning i dessa frågor. Vidare anförs i 2001 års ekonomiska vårproposition (2000/01:100 s. 30 och 31) att regeringen avser att föreslå att ett förbehållsbelopp införs i äldre- och handikappomsorgen. Detta förbehållsbelopp kommer att vara den lägsta summa som pensionären skall ha kvar att leva på när äldreomsorgen är betald. Vidare framgår av samma proposition (s. 123) att kommunsektorn tillförs 650 miljoner kronor som kompensation för det föreslagna förbehållsbeloppet i äldre- och handikappomsorgen. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionerna Fi36 (m) yrkande 8, Fi37 (fp) yrkande 7 och Fi38 (c) yrkande 3 (delvis).

Handikappomsorg

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende avsnitt 5.2 *Handikappomsorg* följande.

Enligt den nationella handlingsplanen för handikappolitiken skall samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och får samma levnadsvillkor som andra. Liksom tidigare år brister det dock fortfarande i detta avseende, särskilt för barn med funktionshinder. Personer med funktionshinder har fortfarande sämre levnadsvillkor än befolkningen i övrigt. Situationen i kommunerna visar en varierande bild. Antalet klagomål har ökat mer på handikappområdet än på andra tillsynsom-

råden inom det sociala området. Flera utvärderingar visar att huvudmännen inte alltid verkställer för den enskilde gynnande domar. Dessutom får många avslag på sin ansökan om insatser därför att resurser saknas, trots att behov av stöd föreligger. Individuella planer enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, används i mindre utsträckning än vad som förväntats.

Bland de flesta som erhåller hemtjänst i den egna bostaden har det skett en minskning av antalet timmar till lägre tidsintervall. Antalet personer med funktionshinder som bor permanent i särskilda boendeformer har minskat samtidigt som andelen personer i ordinärt boende med högsta timantal har ökat något jämfört med föregående år.

Andelen personer med stöd enligt socialtjänstlagen (1980:620), SoL, respektive LSS varierar fortfarande mellan kommunerna, men skillnaderna minskar. Variationen i kommunernas servicenivå i ordinärt boende enligt SoL har minskat kraftigt när det gäller de högsta servicenivåerna medan kommuner med lägsta servicenivå visar mycket liten variation mellan åren. I särskilt boende däremot har skillnaderna mellan kommunerna avseende högsta servicenivå ökat.

Antalet personer med insatser enligt LSS har minskat om man ser till statistiken men orsaken är troligtvis en tidigare överskattning av antalet personer. Antalet personer med råd och stöd respektive kontaktperson har minskat liksom antalet barn med funktionshinder som bor i bostad med särskild service.

De samlade offentliga utgifterna för insatser till personer med funktionshinder har ökat 1998 efter att ha varit i stort sett oförändrade sedan 1995.

I *motion Fi36 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om handikappomsorgen (*yrkande 9*). Motionärerna anför att stödet till funktionshindrade inte ger det utrymme för individuella lösningar som borde finnas. Stödet till funktionshindrade skall vara flexibelt och ge den enskilde stor valfrihet. Staten bör ta det grundläggande ansvaret för att alla funktionshindrade – oavsett i vilken kommun de bor – skall ha samma rätt till den frihet och det oberoende som rätten till personlig assistans innebär. Motionärerna anför vidare att de olika formerna av stöd till funktionshindrade och arbetshandikappade inte alltid är samordnade. Det ekonomiska ansvaret för assistansersättningen bör enligt motionärerna återgå till staten. Schabloniseringen av ersättningen bör slopas, och reglerna kring ersättningen bör återgå till vad som gällde före den 1 september 1997. Rätten till personlig assistans under skoltid och vid vistelse på dagcenter etc. bör återinföras. En mer flexibel utformning av rätten till personlig assistans bör utredas. Enligt motionärerna bör en hjälpmedelsgaranti införas. Slutligen anförs att hjälpmedelsverksamheten bör avmonopoliseras.

I *motion Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om en systematisk och samlad plan för tillgänglighetsarbetet (*yrkande 8*). Motionärerna anför att ansvaret för att öka

tillgängligheten i första hand skall ligga lokalt, dvs. på kommuner och andra lokala aktörer som t.ex. privata fastighetsägare.

Socialutskottets ställningstagande

Motionsyrkanden rörande mål och inriktning för handikappolitiken, frågor kring assistansersättning samt hjälpmedel har senast behandlats och avstyrkts i betänkande 2000/01:SoU12 (s. 6–14, 30–37 och 21–24, rskr. 2000/01:195). Vidare behandlade och avstyrkte utskottet motionsyrkanden om en tillgänglighetsreform i betänkande 2000/01:SoU1 (s. 56 och 57, 75 och 76). I samma betänkande behandlades motionsyrkanden om assistansersättning i (s. 49 och 50 och 73–75, rskr. 2000/01:96 och 97). Utskottet har inte ändrat inställning i dessa frågor. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till motionerna Fi36 (m) yrkande 9 och Fi37 (fp) yrkande 8.

Försörjningsstöd

Såväl socialbidragskostnaderna som antalet bidragshushåll fortsätter att minska. Det förbättrade arbetsmarknadsläget är en viktig orsak till denna utveckling. Antalet hushåll med långvarigt socialbidragstagande har också minskat. Fortfarande tvingas dock många leva på socialbidrag under långa perioder, vilket försvårar deras möjligheter att leva ett självständigt liv. Den genomsnittliga bidragstiden fortsätter att stiga och uppgick till 5,8 månader under 1999. Den ökande bidragstiden är en konsekvens av att personer med kortare bidragstider i allmänhet snabbare hittar en egen försörjning och därmed lämnar bidragsberoendet, medan det för personer med långvarig bidragstid tenderar att ta längre tid att komma tillbaka till arbetsmarknaden. I en period med kraftig uppgång på arbetsmarknaden är det logiskt att andelen personer med långvarigt socialbidrag till en början ökar och därmed även den genomsnittliga bidragstiden. Antalet personer som fortsätter att vara kvar i bidragsberoende minst två år i rad sjönk för första gången under 1998. Nedgången fortsatte även under 1999.

I *motion Fi37 av Karin Pilsäter och Staffan Werme (fp)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om kartläggning av socialbidragskostnader (*yrkande 9*). Motionärerna anför att andelen socialbidragstagare med långvarigt behov är skrämmande hög. Det måste vara ett gemensamt ansvar för kommunerna och staten att få ut personer som är långvarigt socialbidragsberoende ur fattigdomsfällan. Vidare bör ett underlag för bedömning av hur stor del av socialbidragskostnaderna som är direkt beroende av arbetslöshet tas fram, heter det i motionen.

Socialutskottets ställningstagande

Socialutskottet bereder för närvarande proposition 2000/01:80 Ny socialtjänstlag m.m. samt ca 130 motionsyrkanden, däribland motionsyrkanden om

långvarigt bidragsberoende. Utskottet återkommer därför mycket snart med ställningstaganden till ett brett spektrum av frågor inom socialtjänstområdet. Denna behandling bör inte föregripas. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till motion Fi37 (fp) yrkande 9.

Stockholm den 15 maj 2001

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Rinaldo Karlsson (s), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Conny Öhman (s), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp), Catherine Persson (s) och Lars Elinderson (m).

Avvikande meningar

1. Vårdgaranti

Chris Heister (m), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Lars Gustafsson (kd), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heine-mann (fp) och Lars Elinderson (m) anser:

Vi anser att det är en fundamental rättighet att få vård av god kvalitet när man behöver den. Vi vill därför omedelbart införa en nationell vårdgaranti som innebär att ingen skall behöva vänta längre än tre månader på operation eller behandling. Klarar inte det egna landstinget av att ge vård inom den tiden, skall man kunna få vården utförd hos ett annat landsting eller hos en privat vårdgivare. Vårdgarantin kan enligt vår uppfattning bidra till att riva gränser mellan landstingen och mellan olika sjukhus på ett sätt som förbättrar resurs-utnyttjandet. Med vårdgarantin synliggör man för landstingen och för de enskilda sjukhusen och klinikerna en del av de kostnader som köerna i vården för med sig. Genom att inte ta emot patienter går sjukhusen och den aktuella kliniken miste om pengar och uppmuntras att förändra verksamheten så att köer inte uppstår. Med en vårdgaranti följer pengarna patienten till den vård-givare hon väljer, och de är öronmärkta för vård. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi36 (m) yrkande 7 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

2. Offentlig upphandling

Chatrine Pålsson och Lars Gustafsson (båda kd) anser:

För att stödja en utveckling av mångfald måste förändringar av regelverk och lagstiftning genomföras. Vi anser att lagen (1992:1528) om offentlig upp-handling, LOU, är dåligt anpassad till upphandling av hälso- och sjukvårds-tjänster. Direktupphandling kan endast ske i utomordentligt begränsad om-fattning, vilket kan försvåra för kommun och landsting eller region att inled-ningsvis stödja avknoppade verksamheter. Trots att lagen inte säger något om avtalstider, rekommenderar tillsynsmyndigheten (Nämnden för offentlig upphandling) ofta alltför korta avtal med privata vårdgivare, vilket försvårar för patienter att få en långvarig relation till sin vårdgivare eller att ge vårdgi-varen rimliga avskrivningstider för de stora investeringar som behövs för en vårdinrättning.

Vi anser också att det är märkligt att Sverige, i fråga om upphandling av s.k. B-tjänster enligt EG-direktiven, dit hälso- och sjukvårdstjänster räknas, valt att gå betydligt längre än direktiven kräver. Lagen försvårar också patien-ternas val av vård i andra landsting, eftersom LOU är tillämplig på ett lands-

tings köp av tjänster från andra landsting. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi35 (kd) yrkande 10 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

3. Statistik avseende vårdköer

Chatrine Pålsson (kd), Lars Gustafsson (kd) och Kerstin Heinemann (fp) anser:

Vi vill påtala att tillgänglig statistik från Landstingsförbundet över vårdköerna i Sverige visar på oacceptabla skillnader i kötid mellan landstingen och också på oacceptabelt långa kötider. För att kunna få en uppfattning om problemens omfattning behöver en samlad statistik på området tas fram och redovisas. Finansutskottet bör därför med bifall motion Fi37 (fp) yrkande 5 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

4. Jämförelse mellan privat och offentlig vård

Kerstin Heinemann (fp) anser:

Enligt min uppfattning är det märkligt att en av politikens mest aktuella frågor på området, nämligen relationen mellan vård och omsorg som drivs på entreprenad, helt i privat regi eller helt i offentlig regi inte speglas i den ekonomiska och kvalitativa analysen i regeringens skrivelse. Varken text, siffror eller tabeller ger underlag för jämförelser mellan ekonomiska resultat och kvalitet i vård och omsorg när det gäller de olika driftsformerna. En förnuftig och odogmatisk diskussion om denna viktiga fråga kan inte äga rum i avsaknad av sådana jämförelser. En tydlig kartläggning av jämförande resultat är absolut nödvändig för den politiska dialogen partier emellan. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi37 (fp) yrkande 6 tillkännage för regeringen vad jag här har anfört.

5. Äldreomsorg

Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortzberg-Nordlund och Lars Elinderson (alla m) anser:

Vi anser att det på äldreomsorgens område finns ett stort behov av en förstärkt statlig tillsyn. Den uppgift som i dag faller på kommunerna – att övervaka sin egen verksamhet såväl som de privata entreprenörerna – fungerar uppenbarligen inte. I stället bör en fristående statlig myndighet träda in i kommunens ställe och ansvara för godkännande och kvalitet inom vård och omsorg. I det sammanhanget bör en sammanslagning av Socialstyrelsens och länsstyrelsernas tillsynsdelar övervägas.

Även med en väl fungerande tillsyn är den största kvalitetsfaktorn och garantin för god vård ändå den som innebär att man själv som äldre har rätt och möjlighet att välja vårdgivare och att också kunna välja bort den vård man inte är nöjd med. Enligt vår uppfattning är en äldreomsorg ett alternativ som ger den enskilde rätt att lösa sitt omsorgsbehov efter egna önskemål. Den enskilde får då som ett alternativ till den kommunala omvårdnad han eller hon har rätt till enligt socialtjänstlagen disponera en peng vars storlek bestäms av omsorgsbehovet. Äldreomsorgen skall kunna användas för att betala äldreomsorg såväl i hemmet som på olika former av privata institutioner. Den kommunalt ordnade äldreomsorgen kan naturligtvis som i dagsläget drivas såväl i offentlig som i privat regi. Därmed garanteras både valfrihet, mångfald och kvalitet. Finansutskottet bör därför med bifall motion Fi36 (m) yrkande 8 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

6. Äldreomsorg

Kenneth Johansson (c) anser:

I enlighet med finansieringsprincipen säger sig regeringen kompensera kommuner för den s.k. maxtaxan inom barnomsorgen och kommer säkert att göra likadant vad avser den föreslagna maxtaxan inom äldreomsorgen. Däremot innefattar denna kompensation inte effekten av en ökad efterfrågan på barnomsorg och äldreboende. Därmed riskerar många kommuner att av politiska skäl acceptera en maxtaxa som, liksom en gökunge, kommer att urholka den kommunala ekonomin och tvinga fram omfördelningar i den kommunala ekonomin som de lokalt förtroendevalda inte råder över. Innan maxtaxa i barnomsorg eller äldreboende genomförs bör därför regeringen låta utreda effekterna på den kommunala ekonomin av en ökad efterfrågan. Finansutskottet bör därför med bifall motion Fi38 (c) yrkande 3 delvis tillkännage för regeringen vad jag här har anfört.

7. Äldreomsorg

Kerstin Heinemann (fp) anser:

I utredningen Bo tryggt - Betala rätt (SOU 1999:33) föreslås bl.a. en s.k. maxtaxa i äldreomsorgen samt ett lagstadgat förbehållsbelopp för den enskilde. Socialstyrelsens granskning av avgifterna för service, omsorg och boende i kommunerna är stundtals en skräckblandad läsning (Äldreuppdraget 2000:1 Taxor och avgifter för vård och omsorg). Avgifterna för äldreomsorg varierar med upp till 132 000 kr per år mellan olika kommuner. Därutöver begår flera kommuner rena lagbrott när de struntar i dagens socialtjänstlagstiftning om att garantera skälig standard åt äldre vars make eller maka flyttar till särskilt boende. Listan över oacceptabla förhållanden skulle kunna göras betydligt längre. Jag vill påstå att det är skandalöst att regeringen ännu inte

har presenterat något förslag för att komma till rätta med de skriande orättvisor som dagligen drabbar åtskilliga äldre runt om i landet. Finansutskottet bör därför med bifall motion Fi37 (fp) yrkande 7 tillkännage för regeringen vad jag här har anfört.

8. Handikappomsorg

Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortzberg-Nordlund och Lars Elinderson (alla m) anser:

Enligt vår uppfattning präglas fortfarande synen på funktionshindrades livssituation i alltför hög utsträckning av ett synsätt, där den enskilde funktionshindrade förväntas att anpassa sig efter den form av insatser som erbjuds. Vår utgångspunkt är den motsatta: Stödet till funktionshindrade skall vara flexibelt och ge den enskilde stor valfrihet. Av det skälet har vi bl.a. föreslagit ett särskilt bostadsstöd för att funktionshindrade skall kunna bo kvar i sina särskilt anpassade bostäder. Vi har också föreslagit ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för insatser för psykiskt funktionshindrade. Vi vill att stödet till insatser i skolan skall avregleras och göras mer individanpassat. Vi har vidare motsatt oss nedläggningen av bl.a. specialskolor för multihandikappade barn.

En viktig utgångspunkt för handikappolitiken bör enligt vår uppfattning vara att staten tar det grundläggande ansvaret för att alla funktionshindrade, oavsett i vilken kommun de bor, skall ha samma rätt till den frihet och det oberoende som rätten till personlig assistans innebär.

Det delade ansvaret för stöd till funktionshindrade och arbetshandikappade medför att satsningarna inte alltid är samordnade. För många människor som är i behov av stöd leder splittringen dessutom till att man måste ha kontakt med många tjänstemän på många olika myndigheter.

Regeringen har tillsatt en kommitté som skall utreda frågan om en kommunal utjämning för kostnader avseende LSS i ett längre tidsperspektiv. Vi är tveksamma till ett sådant utjämningsystem. Det är i och för sig angeläget att målet med assistansersättningen – att underlätta för funktionshindrade att integreras i samhället – inte ställs mot andra behov i kommunernas budget. Det bästa sättet att uppnå detta är emellertid att det ekonomiska ansvaret för assistansersättningen återgår till staten. Vi anser vidare att schabloniseringen av ersättningen skall slopas och att reglerna kring ersättningen i princip skall återgå till vad som gällde före den 1 september 1997, samt att rätten till personlig assistans under skoltid och vid vistelse på dagcenter etc. skall återinföras. Vi anser vidare att frågan om en mer flexibel utformning av rätten till personlig assistans skall utredas.

Vi föreslår också att en hjälpmedelsgaranti införs. En hjälpmedelsgaranti skulle öka valfriheten för den enskilde och därutöver främja utbudet av olika former av hjälpmedel. I dagsläget finns inte en marknad för hjälpmedel, eftersom landstinget ofta är den enda köparen. En avmonopolisering av hjälp-

medelsverksamheten och införandet av en hjälpmedelsgaranti skulle stimulera utvecklingen av fler, bättre och billigare hjälpmedel, samtidigt som det skulle påskynda introduktionen av dessa på marknaden. Inledningsvis bör en hjälpmedelsgaranti omfatta de resurser som finns anvisade under bilstödet till handikappade och texttelefoner. Finansutskottet bör därför med bifall motion Fi36 (m) yrkande 9 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

9. Handikappomsorg

Kerstin Heinemann (fp) anser:

I Folkpartiets budgetalternativ finansieras en engångssatsning på 5 miljarder kronor under de närmaste åren för att kunna genomföra en omfattande tillgänglighetsreform.

Boverket har gjort beräkningar som visar att Folkpartiets uppskattning av kostnaden för en genomgripande tillgänglighetsreform till 5 miljarder kronor är korrekt. Boverket konstaterar också att kostnaderna kan minskas om samtliga aktörer tar fram en systematisk och långsiktig plan för åtgärderna.

Jag anser att ansvaret för att öka tillgängligheten i första hand skall ligga lokalt, på kommuner och andra lokala aktörer som till exempel privata fastighetsägare. Plan- och bygglagen måste kompletteras med riktlinjer som tvingar fram rimliga anpassningsåtgärder för funktionshindrade.

Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi37 (fp) yrkande 8 tillkännage för regeringen vad jag här har anfört.

10. Försörjningsstöd

Kerstin Heinemann (fp) anser:

Sverige påverkas fortfarande av den internationella högkonjunktur som påverkat stora delar av världen under andra halvan av 1990-talet. Ändå är andelen socialbidragstagare med långvarigt behov av socialbidrag skrämmande hög.

Staten och kommunerna bör gemensamt reflektera över orsakerna till detta. Vidare bör man reflektera över att så pass få invandrare kommer in på den svenska arbetsmarknaden och varför det dröjer relativt länge innan de som får arbete får det. En annan viktig fråga är varför andelen s.k. långa ärenden är så pass oförändrad.

Det måste vara ett gemensamt ansvar för kommunerna och staten att få ut de personer som är långvarigt socialbidragsberoende ur fattigdomsfällan. Det är staten som ansvarar för arbetsmarknadspolitiken. Staten har också huvudansvaret för att förbättra villkoren för att starta och driva företag. Det är svårt att starta företag i Sverige i dag. Det är ännu svårare att växa. Många nya svenskar kommer till vårt land med vilja och kunnande som skulle göra dem lämpliga som företagare. Men de saknar kunskaper om den krångliga regle-

ringen av svensk företagsamhet. Ofta leder detta till att företag som skulle ha kunnat starta, eller som skulle ha kunnat växa, inte gör det. Invandrargrupper kan här vara speciellt hårt drabbade. Kommunerna å andra sidan är huvudsakligen ansvariga för att skola och vuxenutbildning har den kvalitet som krävs för att människor skall ha en reell chans på arbetsmarknaden.

Jag anser därför att kostnadsansvaret för försörjningsstöd skall delas mellan staten och kommunerna. På det sättet har varken lokala eller centrala myndigheter något intresse av att försöka flytta människor mellan olika stöd-system utan ett gemensamt intresse av att skapa förutsättningar för egen försörjning. Ett underlag för bedömning av hur stor del av socialbidragskostnaderna som är direkt beroende av arbetslöshet bör därför tas fram. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi37 (fp) yrkande 9 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

Särskilt yttrande

Försörjningsstöd

Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortzberg-Nordlund och Lars Elinderson (alla m) anför:

Kostnaderna för socialbidrag utgör den klart största andelen av kommunernas kostnader för individ- och familjeomsorg. Under 1990-talet har antalet hushåll med långvarigt socialbidrag (mer än tio månader under ett år) mer än fördubblats. Trots att de totala kostnaderna för socialbidrag har minskat något under de senaste åren, har andelen hushåll med långvarigt socialbidrag fortsatt att öka.

Att så många är långvarigt beroende av socialbidrag är bl.a. ett tecken på att vi har en arbetsmarknad som inte fungerar utan utestänger människor. Sveriges absolut största samhällsproblem i dag är därför den klyfta som går mellan dem som med eget arbete kan försörja sig och sin familj, och de som för en marginaliserad bidragsberoende tillvaro. Och klyftan fortsätter att vidgas, trots flera år av högkonjunktur.

Vi anser att det krävs en ny politik som samordnar de direkta sociala insatserna med åtgärder för att öka rörligheten på arbetsmarknaden, stimulera och stödja kompetensutveckling och utbildning m.m., och som kombinerar olika ersättnings-, stöd- och bidragssystem med en skattepolitik som gör att det lönar sig att arbeta. Vi hänvisar till vad vi anfört i motioner i anledning av proposition 2000/01:80 Ny socialtjänstlag samt i reservationer till betänkande 2000/01:SoU18 med samma namn.

BILAGA 4Utbildningsutskottets yttrande
2000/01:UbU5y

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 19 april 2001 beslutat bereda bl.a. utbildningsutskottet tillfälle att avge yttrande över regeringens skrivelse 2000/01:102 *Utvecklingen inom den kommunala sektorn* jämte de motioner som kan komma att väckas, i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet beslutade den 26 april 2001 att yttra sig över de motioner som väckts med anledning av regeringens skrivelse och som berör utskottets beredningsområde. I det följande behandlar utskottet motionerna 2000/01:Fi35 (kd) yrkandena 8 och 9, Fi36 (m) yrkande 10, Fi37 (fp) yrkandena 2–4 och Fi38 (c) yrkandena 3 och 4.

Utbildningsutskottets överväganden

Valfrihet och fristående skolor

Motionerna

Moderata samlingspartiet noterar i motion 2000/01:Fi36 att kommunernas bidrag till fristående skolor på grundskolenivå minskat mellan 1998 och 1999. Motionärerna menar att siffrorna antyder att kommuner har en alltför njuv inställning till friskolorna och missgynnar dem vid bidragsgivningen. Materialet bör därför enligt motionärerna analyseras närmare av Skolverket (yrk. 10).

Kristdemokraterna föreslår i motion 2000/01:Fi35 ett tillkännagivande om kommunal upphandling och kundval (yrk. 8). All kommunal verksamhet som inte är myndighetsutövning eller strategiska ledningsfunktioner bör enligt motionärerna konkurrensutsättas. Individuella servicetjänster som t.ex. barnomsorg och skola bör konkurrensutsättas genom olika typer av kundvalsmodeller.

Folkpartiet tar liksom Moderaterna upp kommunernas bidragsgivning till fristående skolor. I motion 2000/01:Fi37 påpekas att regeringen i skrivelsen visat att kommunernas ersättning till fristående grundskolor minskat från 93 % av den kommunala kostnaden 1998 till 86 % 1999. Motionärerna skriver också att förslaget nyligen från en kommitté att fristående skolor skall få 5 % lägre ersättning än kommunala skolor skapar ojämlika villkor. Diskriminering av friskolorna drabbar eleverna där, framhåller motionärerna (yrk. 2). De föreslår också ett tillkännagivande till regeringen om fritt skolval. Fritt skolval även mellan kommunala skolor är en kvalitetsfråga. Det bör göras en redovisning av hur det fria skolvalet i praktiken fullföljs, anser motionärerna (yrk. 3).

Utbildningsutskottets bedömning

Utbildningsutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

Kristdemokraternas yrkande om kundval är enligt utskottets mening tillgodosett med de regler som finns i dag när det gäller fristående skolor motsvarande det offentliga skolväsendet för barn och ungdom och när det gäller förskoleverksamhet. Motioner om ett friskolesystem på vuxenutbildningsområdet diskuteras i utbildningsutskottets betänkande 2000/01:UbU15, som inom kort kommer att behandlas i kammaren.

Kommunernas skyldighet att ge bidrag till fristående skolor på grundskole- och gymnasieskolenivå har varit föremål för utredning i en statlig kommitté, den s.k. Frist-kommittén (U 1997:10). Dess slutbetänkande lades fram i februari 2001 och befinner sig för närvarande under remissbehandling tillsammans med en PM från en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet. Enligt uppgift från departementet planeras en proposition bli framlagd i oktober

2001. Mot den bakgrunden bör riksdagen inte nu göra några ställningstaganden om bidragsgivningen till fristående skolor.

Kommunernas ekonomi

Motionerna

Kristdemokraterna föreslår i motion 2000/01:Fi35 ett tillkännagivande om riktade bidrag (yrk. 9). De menar att riktade bidrag sätter den kommunala självstyrelsen ur spel och riskerar att leda till ökad administration och en underminering av övriga kommunala behov. Maxtaxan i barnomsorgen innebär enligt motionärerna att man lyckas styra såväl familjernas val av barnomsorgsform som kommunernas ekonomi.

Centerpartiet begär i motion 2000/01:Fi38 en utredning för att undersöka effekterna på den kommunala ekonomin av den ökade efterfrågan på barnomsorg och äldreboende som kommer att följa på införande av maxtaxa på dessa områden (yrk. 3).

Utbildningsutskottets bedömning

Utbildningsutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

Riksdagen behandlade i november 2000 proposition 1999/2000:129 *Maxtaxa och allmän förskola* (bet. 2000/01:UbU5, rskr. 46). Därvid behandlades bl.a. motionsyrkanden som rörde inverkan på den kommunala självstyrelsen och på familjernas val av barnomsorgsform. Maxtaxereformen, som genomförs den 1 januari 2002, är utformad som ett erbjudande till kommunerna, inte som ett påbud. Eftersom reformen ännu inte är genomförd är det för tidigt att konstatera vilken inverkan den får på efterfrågan på barnomsorg.

Övrigt

Centerpartiet anser enligt motion 2000/01:Fi38 att staten måste eftersträva en överenskommelse med kommunerna om kvalitetsutveckling i skolan. I en sådan överenskommelse bör bl.a. inrättandet av ett kvalitetsinstitut ingå (yrk. 4).

Utbildningsutskottet föreslår att finansutskottet skall avstyrka motionsyrkandet.

Alla kommuner är numera av staten ålagda att årligen upprätta skriftliga kvalitetsredovisningar som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av skolplanen (SFS 1997:702). Skolverket följer upp hur kommunerna efterlever denna skyldighet och har påtalat brister under de första åren som skyldigheten funnits. Skollagskommittén, som skall slutredovisa sitt arbete i september 2001, har till uppdrag bl.a. att överväga hur skollagen bör utformas för att tydliggöra det kommunala ansvaret för utbildningens kvalitet och likvärdighet (dir. 1999:15). Förslag om ett nationellt kvalitetsinstitut för skolan har avslagits av riksdagen flera gånger under senare år, senast hösten

2000 (bet. 2000/01:UbU1 s. 28 f.). Inga nya skäl framförs i den nu aktuella motionen.

Folkpartiet begär i motion 2000/01:Fi37 ett tillkännagivande om skolan och folkhälsoarbetet (yrk. 4). Motionärerna frågar om läroplanerna i dag skapar ökade möjligheter för skolan att aktivt medverka i folkhälsoarbetet, eller om regleringen ökar risken för en statisk skola. De anser att skolan som en viktig faktor i folkhälsoarbetet snarast bör belysas.

Utbildningsutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandet.

Nationella folkhälsokommittén lämnade i oktober 2000 sitt slutbetänkande *Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan* (SOU 2000:91). Skolans roll tas upp i betänkandet. Remissbehandlingen är nu avslutad och ärendet bereds i Regeringskansliet. Riksdagen bör inte föregripa regeringens ställningstagande.

Stockholm den 10 maj 2001

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Inger Lundberg (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Majléne Westerlund Panke (s), Tomas Högström (m), Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp) och Kalle Larsson (v).

Avvikande meningar

1. Bidragen till fristående skolor

av Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m) och Per Bill (m).

De siffror som redovisas i regeringens skrivelse när det gäller kommunernas bidragsgivning till fristående skolor antyder att många kommuner har en alltför njuugg inställning till friskolorna och missgynnar dem i bidragsgivningen. Vi moderater i utskottet anser därför att materialet bör analyseras närmare av Skolverket. Finansutskottet bör enligt vår mening tillstyrka motion 2000/01:Fi36 yrkande 10.

2. Kommunal upphandling och kundval

av Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd).

För oss kristdemokrater är det viktigaste perspektivet på kommunal upphandling och kundval hur den enskilde i så hög grad som möjligt skall kunna påverka sin situation och välja det alternativ av gemensamt finansierad service som passar honom eller henne bäst. Kommunens organisation bör vara sådan att myndighetsutövning skiljs från övrig verksamhet. När det gäller individuella servicetjänster som barnomsorg och skola bör kommuninvånarna ges möjlighet att fritt välja utförare genom olika typer av kundvalsmodeller. Ackrediteringssystem bör användas för att auktorisera företag som vill ingå i ett kundvalssystem. En fortlöpande kvalitetsuppföljning och granskning av verksamheterna är betydelsefull, inte minst ur ett trygghetsperspektiv för den enskilde. Det vi här har anfört bör finansutskottet föreslå riksdagen att tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Fi35 yrkande 8.

3. Bidragen till fristående skolor samt fritt skolval

av Ulf Nilsson (fp).

Enligt min mening bör riksdagen ta avstånd från förslaget från en kommitté att fristående skolor skall kunna få 5 % lägre ersättning än kommunala skolor. Om det förslaget skulle realiseras skapar man ojämlika villkor, som diskriminerar friskolorna och drabbar deras elever. Fritt skolval, även mellan kommunala skolor, är en kvalitetsfråga. En redovisning av hur det fria skolvalet i praktiken fullföljs bör göras. Det jag här har anfört bör finansutskottet föreslå riksdagen att tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Fi37 yrkandena 2 och 3.

4. Riktade bidrag

av Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd).

Vi kristdemokrater anser att ökade statsbidrag för nya reformer visserligen kan verka positivt, men att de ställer till många problem för kommunsektorn. Medborgarnas förväntningar höjs i takt med utfästelser på riksnivå, samtidigt som de lokala politikerna bakbinds av detaljreglerade och underfinansierade reformer. Riktade bidrag sätter självstyrelsen ur spel och kan leda till ökad administration och en underminering av övriga kommunala behov. Med den s.k. maxtaxan i barnomsorgen som finansieras av ett riktat bidrag lyckas man styra såväl barnfamiljernas val av barnomsorgsform som kommunernas ekonomi. Det vi här har anfört bör finansutskottet föreslå riksdagen att tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub35 yrkande 9.

5. Maxtaxa i barnomsorg och äldreboende

av Sofia Jonsson (c).

I enlighet med finansieringsprincipen säger sig regeringen kompensera kommuner för maxtaxan inom barnomsorgen och kommer säkert att göra likadant när det gäller den föreslagna maxtaxan inom äldreomsorgen. Däremot innefattar denna kompensation inte effekten av en ökad efterfrågan på barnomsorg och äldreboende. Jag och Centerpartiet befarar att många kommuner kommer att acceptera en maxtaxa som, likt en gökunge, kommer att urholka den kommunala ekonomin och tvinga fram omfördelningar som de lokalt förtroendevalda inte råder över. Innan maxtaxa i barnomsorg eller äldreboende genomförs bör därför regeringen låta utreda effekterna på den kommunala ekonomin av en ökad efterfrågan. Det jag här har anfört bör finansutskottet föreslå riksdagen att tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Fi38 yrkande 3.

6. Kvalitetssatsning i skolan

av Sofia Jonsson (c).

Centerpartiet har med anledning av regeringens vårbudget presenterat ett alternativ till regeringens specialdestinerade resurser till skolan (mot. 2000/01:Fi19). I det förslaget ingår bl.a. inrättande av ett kvalitetsinstitut där bl.a. Kommunförbundet bör vara huvudman. För att förverkliga detta måste staten eftersträva en överenskommelse med kommunerna om kvalitetsutveckling i skolan, där bl.a. inrättande av ett kvalitetsinstitut ingår. Regeringen bör inleda överläggningar med Kommunförbundet om detta. Det jag här har anfört bör finansutskottet föreslå riksdagen att tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Fi38 yrkande 4.

7. Skolan och folkhälsoarbetet

av Ulf Nilsson (fp).

Inom Folkpartiet är vi övertygade om att bildning och utbildning skapar förutsättningar för god hälsa. Skolans roll i folkhälsoarbetet är mångfacetterad. Dels har skolan ett direkt krav på sig att uppfylla läroplanens bestämmelser om idrottsämnet. Dels skapar skolan genom sitt bildningsideal förutsättningar för att ge vuxna människor möjlighet att själva bestämma över sin hälsa. Frågan är hur läroplanerna i dag påverkar skolans möjligheter att aktivt medverka i folkhälsoarbetet – om de skapar ökade möjligheter eller om regleringen ökar risken för en statisk skola. Skolans roll som viktig faktor i folkhälsoarbetet bör snarast belysas. Det jag här har anfört bör finansutskottet föreslå riksdagen att tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Fi37 yrkande 4.

Särskilt yttrande

av Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m) och Per Bill (m).

Moderata samlingspartiet har i olika motioner presenterat förslag till hur kommunerna skall ta sitt ansvar för skola och barnomsorg. När det gäller barnomsorgen har vi tillsammans med övriga borgerliga partier lagt fram förslag till hur familjerna själva skall ges möjlighet att välja mellan olika alternativ. För grundskolan har vi föreslagit en nationell skolpeng som följer eleven, oavsett vilken skola eleven/familjen valt. Härigenom kommer alla skolor, oavsett huvudman, att behandlas lika.